

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови**

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ Ініціали, прізвище
«__» _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

**на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 035 «Філологія»
на тему: «Культурна асиметрія у перекладі англомовних військових і
військово-політичних текстів українською мовою»**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ЛА-11мп
Галицька Христина Андріївна _____

Науковий керівник:
проф. каф. ТППАМ. д. філол. н., проф. Гудманян А. Г _____

Рецензент:
доц. каф. ТППФМ, канд. пед. н., доц. Бондар Л.В. _____

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з
праць інших авторів без
відповідних посилань
Студентка Галицька Христина Андріївна

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Спеціальність (спеціалізація) – 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Ініціали,
прізвище
«___» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студенту

Галицькій Христині Андріївні

1. Тема дисертації «Культурна асиметрія у перекладі англійськомовних військових і військово-політичних текстів українською мовою», науковий керівник дисертації: Гудманян Артур Грантович, проф. каф. теорії, практики та перекладу англійської мови, д. філол. н., проф., затверджені наказом по університету від 17 грудня 2021 р., № 674.

2. Термін подання студентом дисертації: 12 листопада 2022 р.

3. Об'єкт дослідження: культурні особливості воєнно-політичних текстів англійською та українською мовами.

4. Предмет дослідження: культурна асиметрія у воєнно-політичних текстах та вирішення проблеми її перекладу.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

1) ознайомитися з поняттям військово-політичного дискурсу та надати його найпоширеніші визначення;

- 2) виявити основні характеристики, жанри та складові військово-політичного дискурсу;
 - 3) розкрити суть поняття культурна асиметрія;
 - 4) Прослідкувати культурну асиметрію воєнних рангів;
 - 5) проаналізувати шляхи відтворення англомовних політкоректних термінів
- Виявити головні засоби відтворення воєнно-політичної лексики у перекладі.

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу: 70 джерел, зокрема наукові роботи В. В. Балабіна, Біла книга, військові словники.

7. Орієнтовний перелік публікацій: тези на всеукраїнській конференції та стаття у фаховому науковому журналі.

8. Дата видачі завдання: 17 грудня 2021 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	<i>Обґрунтування теоретичних передумов дослідження</i>	<i>до 01.10.2021</i>	<i>вик.</i>
2	<i>Формування програми й методики Дослідження</i>	<i>до 29.10.2021</i>	<i>вик.</i>
3	<i>Аналіз досліджуваного матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження</i>	<i>до 12.11.2021</i>	<i>вик.</i>

Студентка _____

Х. А. Галицька

Науковий керівник дисертації _____

А. Г. Гудманян

РЕФЕРАТ

Галицька Х. А. «Культурна асиметрія у перекладі англомовних військових і військово-політичних текстів українською мовою». Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня магістра зі спеціальності 035 «Філологія». КПІ ім. Ігоря Сікорського, Київ, 2022.

У кваліфікаційній роботі розглянуто культурну асиметрію військово-політичних текстів, здійснено теоретико методологічне обґрунтування поняття культурної асиметрії, проаналізовано та обґрунтовано переклад військових понять, виявлено найпоширеніші перекладацькі трансформації при перекладі військово-політичної літератури.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні військово-політичних текстів з точки зору культурної асиметрії.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що дисертація збагачує дослідницький досвід сучасної германістики новими знаннями про особливості військово-політичного перекладу із врахуванням культурної асиметрії. Отримані результати поглиблюють уявлення про закономірність функціонування англомовних військово-політичних одиниць, особливості їх перекладу можуть бути використані в освітньому процесі, зокрема в теоретичних та практичних курсах теорії та практики перекладу, мовної комунікації та лінгвокультурології.

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні, теоретичні результати і концептуальні положення дослідження обговорювалися на: XXIII Міжнародній науково-практичній онлайн конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Science and technology of the XXI century», що відбулася 10 листопада 2022 року (Київ, КПІ ім. Ігоря Сікорського). За матеріалами доповідей конференції планується публікація тез.

Публікації. Підготовлено до наукову статтю у виданні, що входить до переліку фахових наукових видань України категорії «Б»:

Гудманян А. Г., Галицька Х. А. Граматичні та синтаксичні особливості перекладу англomовних військово-політичних текстів. *Advanced Linguistics*. Вип. 10, 2022

Ключові слова: військово-політичний переклад, культурна асиметрія, перекладознавчий аспект, лінгвокультурні розбіжності, корпусний метод.

ABSTRACT

Halytska K. A. "Cultural asymmetry in the translation of English-language military and military-political texts into Ukrainian". Qualifying research work with the manuscript copyright.

Thesis for a master's degree in specialty 035 "Philology". Igor Sikorsky KPI, Kyiv, 2022.

In the qualification work, the cultural asymmetry of military-political texts is considered, theoretical and methodological substantiation of the concept of cultural asymmetry is carried out, the translation of military concepts is analyzed and the most common translation transformations are established.

The originality of the research lies in the comprehensive description of the military-political texts from the point of view of cultural asymmetry.

The practical significance of the obtained results is that the thesis enriches the research of contemporary Germanic literature with the peculiarities of military-political translation, taking into account cultural asymmetry. The obtained results deepen the comprehension of the functioning pattern of military-political texts and the peculiarities of their translation. This study can be used in the educational process, particularly in the theoretical and practical courses of the theory and practice of translation, communication and linguocultural studies (Chapter III. Cultural asymmetry in the translation of military and military-political texts).

The main methodological and theoretical results and conceptualities of the study were discussed at: II All-Ukrainian Student Scientific and Practical Conference "The Science of the 21st Century".

Publications. Gudmanyán A. G., Halytska H. A. Grammatical and syntactic features of translation of English military and political texts. *Advanced linguistics*. Vol. 10, 2022

Keywords: *military-political translation, cultural asymmetry, translation studies aspect, linguistic and cultural differences, corpus method.*

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ФЕНОМЕНУ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	11
1.1 Поняття воєнного дискурсу.....	11
1.1.2 Жанри воєнного дискурсу.....	15
1.1.3 Особливості воєнної термінології.....	16
1.1.4 Евфемізми в воєнному дискурсі.....	22
1.2 Поняття політичного дискурсу	24
1.3 Характерні ознаки військово-політичного дискурсу	26
Висновки до 1-го розділу	28
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ	29
2.1 Характеристика україномовних та англomовних військово- політичних текстів.....	29
2.2 Культурна асиметрія україномовних та англomовних військово- політичних текстів	33
2.3 Переклад військової сленгової та жаргонної лексики. Перекладацькі трансформації у перекладі	36
Висновки до 2-го розділу	50
РОЗДІЛ 3 КУЛЬТУРНА АСИМЕТРІЯ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ І ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	52
3.1 Перекладознавчі аспекти перекладу військово-політичних текстів.....	52
3.2 Переклад військових військових абревіацій. Перекладацькі трансформації	55
3.3 Способи перекладу військових звань армій США та Британії.....	60

3.4 Використання перекладацьких прийомів і трансформацій при перекладі військово-політичних текстів.....	65
3.5 Застосування перекладацьких трансформацій у військово-політичних текстах на базі Альманаху урядування в секторі безпеки України.....	69
Висновки до 3-го розділу.....	78
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ.....	89
ДОДАТОК А Діаграма використаних трансформаційних прийомів	90
ДОДАТОК Б Таблиця «Типи перекладацьких трансформацій»	

ВСТУП

Основою нашого дослідження є вивчення культурної асиметрії та особливостей перекладу військово-політичних текстів з англійської мови українською і навпаки. Кожна нація має свою систему військових рангів, воєнний сленг і жаргон, лексичний запас для опису воєнно-політичних подій. Військовий перекладач повинен бути професіоналом своєї справи, знати прийоми перекладу, розбиратися в термінах та абревіатурах, оскільки зміст воєнно-політичної літератури слід передавати точно й лаконічно.

Актуальність цього дослідження зумовлена постійним розвитком сфери військової науки й техніки та намаганням вирішити перекладацьку проблему культурної асиметрії. З'являється багато неологізмів та термінів, які потребують перекладу. У військово-політичних текстах велика увага приділяється точності, адже переклад може відігравати важливу роль при прийнятті політичних рішень, або може використовуватися в окремих військових цілях.

Ступінь розробленості проблеми у науковій літературі. Дослідженню стратегій військово-політичного перекладу багато уваги приділяли Балабін В. В., Колісник М., Прокопенко А., Решовська Х. В. Широко вивчався переклад військових термінологізмів і способи його перекладу (перекладацькі трансформації). Майбутні лінгвістичні дослідження можуть базуватися на вивченні культурної асиметрії військової термінології і способах перекладу військових неологізмів.

Об'єкт дослідження — культурні особливості воєнно-політичних текстів англійською та українською мовами.

Предмет дослідження — культурна асиметрія у воєнно-політичних текстах та вирішення проблеми її перекладу.

Мета дослідження — виявлення основних факторів, що відображають культурну асиметрію при перекладі англомовних військових та військово-політичних текстів українською мовою.

Відповідно до мети передбачається виконати **такі завдання:**

- Ознайомитися з поняттям військово-політичного дискурсу та надати його найпоширеніші визначення;
- Виявити основні характеристики та складові військово-політичного дискурсу;
- Розкрити суть поняття культурна асиметрія;
- З'ясувати що таке військовий сленг, жаргон;
- Прослідкувати культурну асиметрію воєнних рангів;
- Виявити головні засоби відтворення воєнно-політичної лексики у перекладі.

Головними методами аналізу є:

- лінгвокультурологічна інтерпретація та міжмовне порівняння військово-політичних текстів;
- перекладознавчий аналіз із елементами трансформаційного й компонентного аналізів, який ми використовували при перекладі військово-політичних слів чи речень;
- а також метод словникових дефініцій для визначень військових термінологізмів та неологізмів.

Матеріалом дослідження слугували 300 лексичних одиниць військової сфери, виокремлених шляхом довільної вибірки з лексикографічних джерел, інтернет-ресурсів, інтернет-журналів, науково-популярної літератури. послуговували речення військово-політичної тематики, газетні публікації, військові словники.

Для нашого дослідження були опрацьовані роботи таких мовознавців: І. О. Стадніка, П. Діксона, В. В. Балабіна, Х. В. Решовської, І. В. Корунець, Ф. Робертсона тощо.

Наукова новизна. У нашій роботі ми простежили культурну асиметрію військових понять (зокрема, було виявлено різницю у перекладі військових рангів) і запропонували методи її перекладу.

Практичне значення роботи – розв'язання проблем, які пов'язані з культурною асиметрією військово-політичних текстів. Результати нашого

дослідження можна використовувати у подальшому вивченні культурної асиметрії у військово-політичному перекладі.

Апробація результатів дослідження — окремі положення магістерської роботи було викладено у доповіді «Культурна асиметрія у перекладі військово-політичних текстів українською мовою» для участі у XXIII Міжнародній науково-практичній онлайн конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Science and technology of the XXI century», що відбулася 10 листопада 2022 року (Київ, КПІ ім. Ігоря Сікорського). За матеріалами доповідей конференції планується публікація тез.

Публікації. Підготовлено до публікації наукову статтю у виданні, що входить до переліку фахових наукових видань України категорії «Б»: Гудманян А. Г., Галицька Х. А. Граматичні та синтаксичні особливості перекладу англomовних військово-політичних текстів. *Advanced Linguistics*. Вип. 10, 2022

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (70 джерел, у тому числі джерела іноземною мовою), додатків у вигляді таблиць і графіків. Загальний обсяг дисертації – 80 сторінок. Основний зміст викладено на 75 сторінках).

У **вступі** визначаються актуальність теми, мета, завдання, об'єкт, предмет, наукова новизна, методи та матеріали дослідження.

У **першому розділі** висвітлюємо поняття воєнного і політичного дискурсу, його жанри та характерні ознаки.

У **другому розділі** розкриваємо суть поняття культурної асиметрії, вивчаємо перекладознавчі аспекти перекладу сленгу і жаргону.

У **третьому розділі** досліджуємо перекладознавчі аспекти перекладу військово-політичних текстів, термінологізмів, а також, використання трансформацій.

У **висновках** надаються короткі підсумки дослідження та перспективи їх подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ФЕНОМЕНУ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1. Поняття воєнного дискурсу

У сучасній теорії комунікації і дискурсології термін «дискурс» уживається в різних значеннях. Загальноприйнятим місцем є той факт, що під текстом розуміють переважно абстрактну, формальну конструкцію (основними властивостями якої є зв'язність і цілісність), натомість під дискурсом – різні види актуалізації тексту, що розглядаються з точки зору ментальних процесів і у зв'язку з екстралінгвістичними чинниками [4, с. 136].

Дискурс можна розглядати як процес вербальної комунікації, де важлива роль приділяється таким речам, як системні характеристики мови, ступінь спонтанності і повнота інформації, тематична зв'язність і зрозумілість для інших людей. Але не можна забувати, що спілкування людей завжди протікає в тій чи іншій залежності від позиції комунікантів. Важливо, щоб вони належали до соціальної групи і типової мовленнєвої ситуації [54].

Останнім часом, у зв'язку з війною Росії проти України та напруженням політичної ситуації в Європі, воєнний дискурс усе більше вивчається лінгвістами. Глобальна мілітаризація суспільства вивела військо та військову справу на одне з найважливіших місць у структурі державних інституцій [19, 39].

Визначення поняття воєнного дискурсу за І. О. Стадніком: воєнний дискурс розуміємо як результат політичного, соціокультурного, психологічного та історичного процесів, що реалізується у вигляді воєнно-художньої літератури, воєнної публіцистики, воєнно-політичних матеріалів, створених групою суб'єктів або окремими суб'єктами. Вони є воєнними тільки за своєю тематикою, та загалом мають риси притаманні всім суспільно-політичним, публіцистичним та художнім текстам, де останні наділені спроможністю естетично перетворювати

дійсність крізь призму внутрішнього стану та авторської майстерності в художньо завершене ціле. Таке ціле реалізується у вигляді художніх поетичних текстів, яким притаманна подієва, соціальна, психологічна, образна та поетична інформація, що сприймаються свідомістю читача згідно з його системою цінностей. Також до воєнних матеріалів можна віднести науково-технічні матеріали, пов'язані з життям та діяльністю збройних сил, що також входять до складових елементів воєнного дискурсу [36, с. 64].

Варто звернути увагу на різницю між поняттями воєнний дискурс і військовий дискурс.

Отже, термін військовий:

- стосується війська. Прийнятий, встановлений у війську, в армії. Наприклад: військовий обов'язок, військова практика, військова освіта, військове майно, військові формування, військове будівництво, військова техніка, військово-морські сили, військово-повітряні сили, військовий колектив, військове співробітництво [7, 9];

- стосується військовослужбовця або властивий військовослужбовцеві;

Наприклад: військовий обов'язок, військова присяга, військова форма одягу.

- прикметник, який субстантивується та вживається в значенні військовослужбовець. Наприклад, він – військовий. В даному випадку прикметник військовий набуває значення терміну військовослужбовець.

Воєнний – це той, що стосується війни, пов'язаний з нею. Існують наступні словосполучення з терміном воєнний: воєнна реформа, воєнна організація держави, воєнна доктрина, воєнно-політичні рішення, воєнно-стратегічні рішення, воєнно-політична орієнтація держави, воєнне мистецтво, воєнно-політичне керівництво, стратегія воєнної безпеки, воєнно-стратегічна обстановка, воєнний стан [7, 10].

Військовий дискурс – це дискурс, який переважно використовується на тактичному рівні, тоді як воєнний дискурс – на стратегічному та державному рівнях [1, 462].

На сьогодні військовий дискурс, його особливості та переклад є актуальним питанням в сучасній лінгвістиці [12, 138]. Військовий дискурс репрезентований вживанням емоційних мовних одиниць, в яких максимально виражається суб'єктивно-емоційне відношення автора до явищ, подій, уявлень та образів. Пріоритет емоційної складової над раціональною сприяє широкому вживанню опозицій “друг – ворог”, “свій – чужий”, “ми – вони”, що несуть в собі онтологічні уявлення щодо бінарної структури світу. У свою чергу, структурованість та чіткість спостерігається в процесі комунікації учасників військового дискурсу, що яскраво відображається у військовій документації, настановах, наказах, розпорядженнях тощо. Усі лексичні одиниці, які використовують військовослужбовці в ході виконання професійних завдань, становлять певну систему, яка включає не тільки самі лексичні одиниці, а й відповідні уявлення про об'єкти та явища [4, 64].

Військовий дискурс характеризується частим вживанням термінології, постійно поповнюється новими назвами та термінами для видів озброєння та військової техніки, умовними знаками. Основною синтаксичною особливістю військових текстів є широке використання пасивного стану, герундіальних та інфінітивних конструкцій, неповних фраз та кліше. У текстах домінує прагнення до зжатої та чіткої мови.

Міжмовні розбіжності, що становлять труднощі перекладу військової доктрини зумовлюються розбіжностями соціального та культурного характеру [29, 7]. Військовий перекладач — це професіонал своєї справи, який відповідає за процес перекладу у військовій сфері, і йому притаманні такі навички як точність, ретельність, здатність знаходити еквівалент у цільовій мові.

До видів перекладу військових текстів належить:

- Дослівний переклад (або міжрядковий переклад). Це вид перекладу, де основна роль перекладача полягає в заміненні мовних одиниць чи термінологізмів мови оригіналу на їх аналогічні еквіваленти в мові перекладу. Перекладач теж працює над адекватною структурою мови

перекладу, щоб у читачів тексту не було проблем із сприйняттям матеріалу;

- Поняття адекватного перекладу передбачає спробу перекладача відтворити те саме значення, що міститься в оригінальному тексті мови оригіналу у найбільш прийнятній формі на синтаксичному та граматичному рівнях;
- Ідіоматичний переклад — це різновид перекладу, де перекладач працює над відтворенням повідомлення, що міститься в тексті мови оригіналу, але також працює над уникненням незрозумілих нюансів значень, намагаючись використовувати метафори та ідіоми, не подані в тексті;
- Комунікативний переклад: перекладач передає однакові контекстуальні значення, роблячи текст зрозумілішим і прийнятнішим для читачів. Деякі вчені [41] виділяють два основних типи перекладу (комунікативний і семантичний). У першому типі перекладу перекладач намагається відтворити той самий ефект, що спостерігається в тексті мови оригіналу, використовуючи аналогічні засоби. Щодо другого варіанту, то робота перекладача полягає в основному в передачі значення, зберігаючи в мові перекладу зміст оригінального тексту [58].

Адекватний і достовірний переклад повинен включати такі критерії [49]:

- Текст перекладу повинен відображати те ж значення, яке зустрічаємо в оригіналі;
- Структура перекладеного тексту має бути в аналогічному структурному та синтаксичному порядку з урахуванням певних мовних відмінностей;
- Перекладач повинен володіти необхідним досвідом і знаннями, щоб розрізнити усталені вирази в іноземній мові, а також мати досвід визначення мовних виразів, використаних автором в оригінальному тексті;
- Об'єктивність (тобто збереження точності і цілісності);
- Намагання зберегти мовний стиль у тексті;

- Використання відповідних ідіоматичних виразів у мові перекладу є обов'язковим. Іншими словами, перекладач повинен підбирати найбільш відповідні порівняння, метафори, прислів'я, приказки, жаргон, сленг, просторіччя та фразові дієслова, щоб забезпечити хорошу якість перекладу для читача.

Професійні військові перекладачі віддають перевагу дослівному перекладу – це стратегія, яка є ефективною для перекладу технічних текстів, але не передає точного значення тексту. З огляду на це, програми професійного розвитку військових перекладачів повинні сприяти опануванню найефективніших стратегій перекладу.

1.1.2. Жанри воєнного дискурсу

Класифікація займає важливе місце в кожній науці [31, 13]. Воєнний дискурс поділяється на формальний і неформальний. До формального воєнного дискурсу належать:

- Науково-технічні матеріали;
- акти управління, пов'язані з життям і діяльністю військ та військових підрозділів;
- Акти управління воєнних підрозділів збройних сил.

До неформального воєнного дискурсу належать:

- Неформальне спілкування військових;
- Армійський сленг;
- Воєнні анекдоти [40, с. 1055].

Окремо виділяють воєнно-художню літературу, воєнну публіцистику і воєнно-політичні матеріали.

Неформальний військовий дискурс є подібним до військового сленгу. Подаємо визначення цього поняття за Балабіним В.В., який визначає військовий сленг як ненормативну, неформальну, стилістично знижену, функціонально обмежену мову військовослужбовців, що використовується з метою здійснення певних

мовленнєвих функцій (експресивної, оціночної, корпоративної, пейоративної, евфемістичної тощо) і складається з одиниць – військових сленгізмів, які мають різну лексикографічну маркованість [5, 37].

Жанрово-стильова специфіка військового перекладу проявляється через характерні особливості об'єкта, предмета й суб'єкта військового перекладу, функції службової діяльності військового перекладача [15, 72].

1.1.3. Особливості воєнної термінології

Термін (лат. *terminus* – межа, кордон) - слово або словосполучення, яке позначає емпіричні або абстрактні об'єкти, значення, які уточнюються в рамках наукової теорії. В залежності від наявності або відсутності денотата (референта) терміна в визначеній галузі, від ступені формалізації теорії розрізняють емпіричні, теоретичні, спеціально-наукові та інші терміни [32, 24].

Військова термінологія використовується насамперед для внутрішнього спілкування, починаючи з вузьких термінів для позначення підрозділів армії чи флоту, до більш загальних термінів, що стосуються військової стратегії, політики та дипломатії.

Наприклад, *forward presence is a vital naval mission...*

Цю фразу використовують військові США для попередження про ймовірність майбутнього конфлікту (*naval mission*), можливе місце (*forward presence*), можливість загрози національним інтересам (*vital*) [55, 130].

Потреба у використанні офіційної військової термінології виникла передусім для уникнення можливих непорозумінь та військових втручань. Правильна термінологія допомагає зменшити ймовірність помилок та некоректних суджень у міжнародному середовищі. Вона служить для прояснення основного сенсу, особливо допоміжною є в багатонаціональних операціях, а також виключає двозначність розуміння серед службовців з різних, часто дуже віддалених між собою країн.

Військова термінологія постійно оновлюється та поповнюється новими термінами. У минулому столітті на позначення усталених термінів додалися нові

поняття, як наприклад: *military power – coercive potential*, використання бомб як підготовки до наземного бою стали називати терміном *softening*, війна з використанням передових технологій носить назву *techno-war*, а автоматично керовані ракети – *fire and forget* [55, 130].

Деякі вирази використовуються як евфемізми, щоб замаскувати чи пом'якшити вплив чи діяльність, тоді як інші є жаргоном, спеціальною говіркою, яка є добре зрозумілою учасникам бойового завдання.

У зв'язку з останніми подіями й напруженою військово-політичною ситуацією в Європі, військові перекладачі повинні розбиратися в термінології, яка пов'язана із діяльністю НАТО. НАТО, або Організація Північноатлантичного договору, існувала як військовий альянс понад півстоліття. Протягом багатьох років вона зазнала багато змін і трансформацій стосовно завдань і політики. Альянс офіційно послуговується двома мовами: англійською та французькою. Ними розмовляють представники організації в різних органах і комітетах. Термінологія НАТО зібрана, схвалена і оголошена агенцією НАТО для обробки діяльності в галузі стандартизації. На офіційному сайті НАТО можна додавати нові слова і визначення до існуючого глосарію, і таким чином фіксувати зміни, які відбуваються у використанні термінології. Метою глосарію є «сприяння більш ефективній співпраці між НАТО і іншими країнами, агентствами, штабами, з країнами-партнерами [56].

Наводимо приклади додавання нових слів і змін в глосарії НАТО: термін *aerodrome* став вживатися набагато частіше порівняно із його синонімом *airfield*; так само *contact report* є більш стосований прикладом ніж *amplifying report (a report indicating any detection of the enemy)*. *Multinational* є більше поширеним терміном порівняно із *combined*. *WIA* розшифровується як *wounded in action (поранений у бою)* [56].

Сьогодні існує багато словників військових термінів, глосаріїв, створених для посадових осіб і службовців НАТО, а також практичні глосарії, які розповсюджуються серед учасників будь-якого виду військової підготовки чи

навчань. Великою популярністю користуються теж словники військових скорочень і акронімів. Наприклад, аббревіатура *SSM* розшифровується як *surface-to-surface missile*, тоді як *SAM* означає ракета «земля-повітря». Акронім *VSI* розшифровується як *very seriously injured* (дуже серйозно поранений), вираз *essential for MEDEVAC* – потребує медичної евакуації [56].

Спеціальна військова термінологія може передавати досвід тих, хто ним користується, і в цьому випадку передається уявлення про війну чи певну ієрархію, типове для військових. Особи, які не володіють знаннями цієї спеціальної термінології можуть відчувати труднощі при виконанні повсякденних завдань. Наводимо кілька прикладів жаргону: *shit-hot* використовується для позначення найбільш елітний льотчик-винищувач; *bogey* означає винищувач противника; *big stand* - смерть, *to bag* перекладається вбити [55, 131].

Спеціальна військова термінологія виконує дві протилежні функції. Перша - зміцнення зв'язку між особами, які його використовують. Також може підкреслюватися суперництво та соціальна згуртованість між членами різних гілок, служб і військових підгруп. З іншого боку, спеціалізована військова термінологія відрізняє військових від людей, які нею не користуються. Варто зазначити також роль мовної економії, що особливо помітно у використанні неологізмів, таких як термін *backseater*, який використовується для позначення офіцера радіолокаційного перехоплення [55, 131].

При перекладі термінів з англійської мови на українську чи навпаки, слід приділяти увагу на дистрибуцію слова (тобто слова, які оточують термін в реченні). Часто поняття є дуже схожими між собою, але мають суттєві відмінності. Наприклад, можна перекласти англійський термін *reconnaissance* словом *розвідка*, проте воно в своїй основі не закладає значення довідуватися якусь інформацію про людей. В основному, термін *reconnaissance* вживається для отримання відомостей про певну ділянку місцевості. Як правило, переклад творимо від дистрибуції цього слова, наприклад *ground reconnaissance* (наземна розвідка), *air reconnaissance* (повітряна розвідка).

Інше англійське слово *surveillance*, яке українською мовою часто перекладають терміном розвідка, насправді має досить широкий спектр значень. Такий вид розвідки можна здійснювати за земною поверхнею, підводним середовищем чи окремими об'єктами, при чому *surveillance* завжди здійснюється із використанням технічної допомоги чи різних приладів. При перекладі можемо уточнювати про яку саме розвідку йде мова: *фоторозвідка, оптичне спостереження тощо*.

Аналогічно відчуваємо різницю у перекладі на українську мову таких військових термінів як *assigned* та *attached*. В загальному значенні вони перекладаються словом *доданий*, проте слід зважати на тонкощі значення: слово *assigned* вживаємо на позначення тимчасово приєднаної до штату особи, а *attached*, у свою чергу, теж означає тимчасове приєднання, але із обов'язковим виконанням певного поставленого завдання [28].

Тонка різниця простежується між синонімічними дієсловами *to clear*, *to breach* та *to reduce*, які також можуть викликати труднощі в перекладі. Дієслово *to clear* має узагальнене значення і найбільш часто вживається в різних контекстах, у військовому перекладі може означати повне усунення перешкод. Якщо в тексті мова йде про міни чи повне розмінування теж вживаємо слово *to clear*. *To breach* значить робити в перешкодах проходи, тобто подолати їх частково, а не повністю знищити. Тобто мається на увазі комплекс дій, де насамперед передбачається розвідка перешкоди, підготовка відповідної документації, сам процес, перевірка його безпеки та позначення на місцевості. Для позначення етапу, коли прохід безпосередньо робиться, використовується термін *to reduce (reduction)*, який означає максимальне зниження захисних якостей перешкоди [37].

Так само можуть виникнути неточності при перекладі англійського слова *obstacle*. Український термін перешкода є дуже широким, тому слід зазначати які конкретно були перешкоди, наприклад природні (*existing obstacles*) та штучні (*reinforcing obstacles*). Для уточнення терміна *obstacle* в англійській мові

використовуються різні означення: *existing, reinforcing, manmade, artificial, natural ma cultural*.

Термін **маніпуляція** спочатку мав значення «керувати із розумінням справи», «надавати допомогу», але зараз під словом маніпуляція розуміємо систему способів ідеологічного і соціально-психологічного впливу, що має на меті зміну мислення та поведінки людей, всупереч їх інтересам.

Основні прийоми маніпуляції:

- Створення гарних умов для успішного просування лідера чи організації, висвітлення подій в потрібному світлі, яке несе очікувану реакцію аудиторії;
- Спотворення інформації різними способами: брехня або замовчування, використання відрізаних від контексту слів чи фраз;
- Переведення частини політичної інформації в категорію «секретна інформація». За допомогою навмисного витоку даних, цій інформації приділяється величезна увага громадськості;
- Технологія інформаційного шуму, де важливі новини перекриває вторинна інформація;
- Нейролінгвістичне програмування. Дана технологія маніпулювання впливає на людину як вербально (мовні засоби), так і невербально (міміка, жести, малюнки, фотографії) [25, с. 57].

Поряд із інформаційною війною і маніпуляцією виокремлюють пропаганду.

Розглянемо такі значення слова **пропаганда** (від лат. *propaganda*):

- Система діяльності, спрямована на поширення інформації з метою формування певних поглядів, емоцій, створення впливу на поведінку людей;
- Засоби маніпуляції загальною свідомістю;
- Поширення ідеології та політики окремих організацій, держав [25, с. 57].

Пропаганда поділяється на позитивну та негативну. Позитивна пропаганда покликана розвивати в суспільстві високі цінності, культуру та гарне відношення.

Негативна пропаганда створює паралельну реальність, де влада може розпалювати соціальні конфлікти, загострювати протиріччя в суспільстві. Негативна пропаганда дозволяє нав'язати вигідні пропагандистам переконання чи ідеї.

Політична пропаганда, як потужний інструмент управління, використовує такі прийоми:

- Ефект ореолу;

Даний пропагандистський прийом концентрується на найчскравішій характеристиці об'єкту. Рішення приймається за «першим враженням».

- Принцип первинної інформації;

Перевага часто надається тому кандидату, який під час президентської кампанії першим зміг переконати аудиторію та здобути прихильників.

- Принцип контрасту;

Часто принцип контрасту використовують під час виборчих кампаній, при порівнянні кандидатів. На фоні несправедливих чиновників, добра людина сприймається із великою симпатією.

- Перенесення незадоволеності;
- Використання медіаторів;

Згідно дослідженням, більший вплив на аудиторію мають слухи та міжособистісні розмови порівняно із впливом ЗМІ. Величезну роль відіграє думка відомих людей (медіаторів), яка відіграє вирішальну роль у формуванні відношення людей до існуючої проблеми.

- Повторення;

Повторення є найефективнішим засобом пропаганди. Аудиторія найбільше вірить в те, що добре засвоїлося в пам'яті.

- Констатація факту;

Бажані події представляються ЗМІ як вже існуючий факт.

- Створення загрози.

Основною ціллю цього прийому є залякування людей та переконання їх в існуванні реальної великої загрози для маніпуляції свідомістю передусім в політичних цілях. Загроза може відволікти увагу людей від актуальних проблем чи махінацій політичних лідерів [25, с. 49].

Також виокремлюють такі пропагандистські прийоми, як інформаційна блокада, рейтинговість, створення асоціацій, психологічний шок, підміна.

У сучасній політиці часто використовуються такі поняття, як інформаційна війна, маніпуляція і пропаганда. Влада чи політичні організації таким чином маніпулюють свідомістю людей та направляють інтереси людей в потрібному напрямку.

1.1.4. Евфемізми в воєнному дискурсі

Визначення поняття евфемізмів за Дж. Німаном: «евфемізми – пом'якшені благозвучні слова чи вислови, що за певних умов служать для заміни тих позначень, що видаються мовцеві непристойними чи небажаними, невічливими, надто різкими» [62, с. 1].

У воєнній сфері часто вдаються до евфемізмів задля пом'ягшення та уникнення розмов на табуовані теми, такі як смерть або жорстокість.

Наприклад, замість констатації факту *he died*, ширше використовується метафорична фраза *he has gone to a better place* або *he passed away*, де краще місце є символом початку нового життя. Коли пацієнт помирає в лікарні лікар скаже *We did all we could*, уникаючи згадок про смерть. Так само замість *retreat of the armed forces* використовуємо м'ягший синонімічний вираз *strategic withdrawal* [55].

Вираз *friendly fire* використовується коли союзники випадково вбивають своїх. Буферна зона є територією між воюючими сторонами (*area between the warring sides*). Слово розвідка (*surveillance*) є евфемічним синонімом до шпигунства (*spying*). Знищити ціль, нейтралізувати та врятувати – все це евфемізми для *killing selected targets*. Слово *camping* значить *waiting for the enemy to appear (in order to kill them)*. *Небажаний візит* — це евфемізм слова вторгнення. *Чистий* означає очищений від ворожих військ; однак це слово стало більш асоційованим з

етнічними чистками та може спричинити неправильне тлумачення. *Противіхотна міна* - це міна, призначена для вбивства людей, *blow away* — це евфемізм для вбивства з вогнепальної зброї на короткій дистанції, *втома від бою* — евфемістичний вислів військових лікарів для діагнозу нездатність продовжувати боротьбу [55].

Назви ракет і зброї являють собою іншу сферу використання евфемізмів. Наприклад, *Горобець* - це назва *протиповітряної ракети*, *Томагавк* — *крилата ракета великої дальності*, *Дейзі Каттер* — прізвисько *системи озброєння BLU-82B/C-130*, що використовується у В'єтнамі та Афганістані, *Black Hawk*, *Cobra*, *Viper* — це назви видів *військових гелікоптерів*, тоді як *Hornet* — це *бойовий літак* [55].

Смерть, насильство та вбивства зазвичай є табуйованими темами. У випадках війни зазвичай зображують дві протилежності сторони, при цьому ворог зображується як злий, агресивний, аморальний, нелюдський і несправедливий, а сторона, на яку напали, згадується з широким використанням евфемізмів. Нападники є терористами, агресорами, загарбниками і повстанцями, тоді як внутрішні солдати та їхні союзники — борці за свободу, визволителі. Як бачимо, одні і ті ж поняття мають різні назви залежно від сторони поля бою. Саме таку термінологію використовують представники міністерств оборони та репортери новин, особливо коли є жертви серед цивільного населення або руйнування надто очевидні можуть виникнути питання про необхідність таких дій. Самого слова *війна* часто уникають, замість них використовуються *конфлікти*, *бойові дії*, *операції*, *втручання*.

1.2. Поняття політичного дискурсу

Політичний дискурс є сукупністю всіх мовленнєвих актів, а також публічного права та досвіду, що визначається і виражається у формі словосполучень, змісті, адресат яких належить до сфери політики [54].

Основною метою політичного дискурсу є завоювання влади, а головними слухачами виступають політики і суспільство. Основні змістові складові політичного дискурсу [54,с. 193]:

- Залежно від комунікативної ситуації, образ автора складається з двох компонентів: абстрактність промови автора, персоніфікація автора із характеристиками співрозмовника, стиль промови автора, позатекстові елементи (фото автора, коротка інформація, загальне враження від особистості);
- Розуміння своєї аудиторії. Політична промова – це двостороння комунікація між політиками та їх аудиторією. Політик виголошує промову, його позиція вважається привілейованою, оскільки він може нав'язувати свою точку зору слухачам. Комунікація політиків з аудиторією поділяється на лідерську комунікацію, наприклад, проведення інтерв'ю з відомим політичним діячем, та рівноправну комунікацію – телевізійні дебати чи дискусії. Передвиборчі гонки поєднують ці два види комунікації;
- Інформаційний контент. Ця категорія є спільною для кожного виду комунікації і прямо залежить від комунікативної мети дискурсу. У політичному дискурсі – це потреба політично правильних дій;
- Іntenційність. Ця категорія, так само як і попередня, прямо залежить від мети дискурсу;
- Оцінювання. Завдання при створенні політичного дискурсу ставиться не об'єктивно описати дійсність, а підкреслити певні особливості того чи іншого явища, заохочуючи реципієнта до дії, бажаної для мовця за певних обставин. Тому проводиться оцінювання аудиторії. У політичному дискурсі оратор може використовувати аксіологічну (оцінну) лексику, яка є своєрідним центром ваги, що акцентує увагу і впливає на свідомість читача;
- Конвенційність. Конвенційність виражається трьома основними характеристиками: використанням кліше, застосуванням термінологічних понять та ритуальністю (стереотипами);

Кліше в політичних промовах використовується для надання інформації точності та легшого розуміння. Наприклад, *last but not least, boom and bust, apart from the fact that, in the absence of, to the extent that, by the same token, to take / hold the view that, strictly speaking, to sum up the above-said, to bear in mind.*

Термінологізми використовуються для насичення промови коннотаціями. Приклади використання термінологізмів зустрічаємо в багатьох промовах знаних політиків та президентів. *Window of vulnerability is coined by Ronald Reagan to refer to the moment in time when he felt the Soviet Union...* [45].

Подаємо приклад використання політичних стереотипів: *None of us – black, white, Latino, or Asian is immune to the stereotypes that our culture continues to feed us...* [45].

- Емоційність/експресивність. Політичні тексти повинні бути цілісними та когерентними. Крім того, у політичному дискурсі часто використовуються емоційні мовні засоби. Залежно від комунікативної ситуації, тон промови може варіюватися від легкої дружньої розмови до легкого сарказму, де навіть порушуються норми мовного етикету. Основною ціллю є переконання аудиторії;

Наявність емоційності в політичному дискурсі також відрізняється від жанру до жанру. Наприклад, важко презентувати емоційні засоби в указах, законах чи інформаційних записках та аналітичних статтях, а в політичній промові вона є невід'ємною складовою. *Повірте мені...Ніхто не зламає нас, ми сильні, ми українці* [30].

- Модальність. Категорія модальності представлена відношенням спікера до оточуючої дійсності. Оцінки мовцем змісту висловлювань з точки зору реальності/нереальності, можливості, необхідності чи бажаності, ступінь достовірності повідомлюваного, якісна оцінка змісту висловлювань є характеристиками, які є застосовні не тільки до учасників дискурсу, а й до дискурсу в цілому. Модальність також передбачає певний ступінь впевненості доповідача, який має продемонструвати високий рівень знань.

У нас дуже вмотивований народ, дуже. Ми боремось за наші права, свободу та життя [30].

- Інтертекстуальність;
- Соціо-культурний контекст.

1.3. Ознаки військово-політичного дискурсу

У військово-політичних текстах простежуються такі параметри: викладання фактів, спонукання до дії та передавання намірів мовця. Вагоме місце належить емоційному впливу на адресата і експресії. Особливо важливою емотивна лексика є в бойових документах, оскільки такі тексти мають підіймати бойовий дух і заохочувати до швидких і рішучих дій [38, с. 13].

До ознак військово-політичного дискурсу належать [54]:

- Конкурентноспроможність. Наприклад, ведення постійної словесної боротьби між воєнно-політичними партіями чи блоками. Супротивники час від часу нападають один на одного, відбивають удари і переходять у наступ. Така ознака політичного дискурсу найбільшою мірою виявляється в парламентських дебатах та передвиборчих кампаніях;
- Агресивність. У воєнно-політичному дискурсі агресивність тісно пов'язана із поняттями ієрархії та влади. Вербальна агресія представлена специфічними мовленнєвими актами. Виділяючи мовленнєві акти агресії, слід зазначити що вони є демонстрацією політичної сили та спрямовані на пониження статусу адресата. Вирізняють такі мовленнєві акти агресії в політичному дискурсі: волевиявлення із семантикою вигнання (вольові акти), категоричні вимоги та заклики, мовленнєві акти прокляття (у слоганних жанрах), мовні акти погрози.
- Ідеологічність. Тобто система соціальних уявлень, групових знань, переконань і думок на основі групових цінностей, норм та інтересів. Сферою взаємодії є такі жанри, як військова доктрина, військова і політична угода, ультиматум, мирні переговори;

- Театральність. Категорія театральності об'єднує політичний дискурс з рекламним і сценічним дискурсами. Політики, спілкуючись між собою і з журналістами пам'ятають про глядацьку аудиторію і навмисно чи ні працюють на публіку, намагаючись справити враження та отримати схвалення.

Можна з упевненістю сказати, що воєнно-політичний дискурс є самостійним комунікативним феноменом, якому притаманні такі ознаки, як цілеспрямованість, національно-культурна специфіка, ідеологічність, інформативність, агресивність, конкурентність, театральність, емоційність, модальність, інтертекстуальність.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі ми ознайомилися з поняттям військово-політичного дискурсу, його характерними рисами та особливостями. Також висвітлили такі тотожні політичні поняття як маніпуляція, інформаційна війна, пропаганда. Так, основними прийомами маніпуляції є:

- Створення гарних умов для успішного просування лідера;
- Спотворення інформації різними способами;
- Переведення частини політичної інформації в категорію «секретна інформація»;
- Технологія інформаційного шуму;
- Нейролінгвістичне програмування.

Було окреслено різницю в перекладі військових понять українською мовою (наприклад, *attack*, *surveillance*, *to clear*, *to breach*). Окрема увага приділялася термінологізмам НАТО.

Вагома роль у перекладі військово-політичних текстів належить евфемізмам, тобто словам, які можуть пом'якшувати жорсткість висловлювання.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

2.1 Характеристика україномовних та англomовних військово-політичних текстів

Для дискурсу в термінологічному аспекті цього поняття найчастотнішим постає ототожнення його із текстом, що є функційним у межах безпосереднього комунікативного контексту [22]. Саме через це він характеризується важливим смисловим навантаженням як в окремих наукових дисциплінах, так і в різних лінгвістичних напрямках. Так, зокрема, лінгвістика тексту тлумачить дискурс як засіб, що забезпечує поєднання речень у межах єдиного, зв'язного за змістом лінгвістичного цілого, що перевищує за обсягом і функційністю речення в його граматичному розумінні [14]. Представники системної лінгвістики окреслюють функції дискурсу в контексті організаційного управління окремими компонентами ситуативності, психолінгвісти залучають термін «дискурс» для опанування комунікативними стратегіями, використовуваними мовцями в процесі спілкування. Відтак, значення терміну «дискурс» може містити варіації, з-поміж яких знайдеться місце як вузьким лінгвістичним описам, так і макроконцепціям, де дискурсивність виводиться на рівень систематизації всього, що нас оточує в процесі мовлення [13].

Оскільки підходи та принципи до опису військово-політичного дискурсу в англійській та українській мовах принципово не відрізняються від тих, які застосовуються до дискурсу загалом, основу когнітивно-дискурсивного підходу у військово-політичних текстах становлять принципи та досягнення загальної теорії дискурсу, принциповий поділ на мову та мовлення, реалізація потенційних можливостей мовної одиниці у контексті, референтна віднесеність та багато іншого.

Наразі англійська стала не тільки мовою міжнародного спілкування, але й основною мовою у військовій справі. Як значущий різновид мови, термінологія розроблена для виконання ряду задалегідь визначених функцій, основною з яких

є представлення концептуальної системи певної галузі знань. Терміни повинні бути лаконічними, прозорими та стилістично нейтральними, вони повинні проявляти властивості мономії та моносемія в певній сфері.

Військово-політичні тексти англійської та української мов значною мірою насичені спеціальними поняттями, особливою термінологією. Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, оскільки більша частина військової лексики – це військові і військово-технічні терміни, що несуть максимальне смислове навантаження[23,311]. Терміни військово-політичної сфери – це спеціальні слова, словосполучення, професіоналізми та ін, обмежені сферою використання та предметною приналежністю, в даному випадку військово-політичною сферою.

Провести чіткі межі поняття «військово-політичний термін» дуже складно, оскільки сфера функціонування військово-політичної термінології досить широка, і численні загальноживані терміни набувають у ній особливе, вужче значення [34].

Не слід обмежуватися лише військовою справою, тому що всередині цієї великої сфери існує безліч галузей, які необхідно розглядати як різні самостійні галузі знання чи діяльності [13]. У зв'язку з цим доцільно виділити такі групи лексики, що вживається в англійських та українських текстах військово-політичної тематики:

- військово-політична термінологія (стратегічна, тактична);
- військово-дипломатична термінологія (організаційна);
- військово-технічна термінологія (належить до різних видів і типів збройних сил та полів військ).

Терміни цих груп повсюдно використовуються професіоналами, які пов'язані (так чи інакше) з областю військово-збройних сил, тобто військовослужбовцями, політиками, політичними та військовими оглядачами, журналістами та медіаменеджерами, організаторами різноманітних заходів, представниками органів управління у галузі військово-збройних сил тощо.

Слід зазначити, що лінгвістичні одиниці, які використовуються в розмовній мові військовослужбовцями, відіграють не менш важливу роль, поряд із офіційною, стилістично-нейтральною термінологією [22]. Вони утворюють окрему групу найменувань-професіоналізмів (нерідко їх зараховують до групи розмовних термінів); такі поняття часто зустрічаються і в ЗМІ.

До військово-політичної термінології також можна віднести і мовні одиниці, які хоч і не позначають військових понять, але вживаються виключно у військовому середовищі, а в загальному вживанні маловідомі. Наприклад, українською мовою: течік – джип, зеленка – лісосмуга; в англійській мові: boondocks – джунгли, behavior report – лист додому, side arms – столове приладдя тощо.

Військова термінологія також включає емоційно забарвлену лексику, яка, як правило, складається зі стилістичних синонімів, відповідних військовій термінології [13]. Наприклад, в англійській мові слова *doughboy* та *infantryman* мають значення «піхотинець». Слід зазначити, що зміна складу військової термінології, особливо її безперервне поповнення, випадання з неї низки мовних одиниць, трансформація значень тощо, тісно взаємопов'язані з постійним розвитком та формуванням загальних умов діяльності збройних сил.

Серед основних областей функціонування військово-політичної термінології у сучасній українській та англійській мовах можна виділити [11]:

- терміни, що охоплюють сферу розробки нових видів зброї. Наприклад, українською мовою: радіоактивний снаряд, сучасні ракети-носії; балістична ракета; англійською мовою: *wire-guarded missile* – керована ракета, *laser range finder* – лазерний далекомір, *rocket-assisted projectile* – активно-реактивний снаряд;

- терміни, пов'язані з видозміною окремих принципово важливих положень (доктрин), що стосуються тактики та військово-оперативного мистецтва. Наприклад, українською мовою: авіаційний супровід військ, ядерне стримування, повітряно-космічний захист; в англійській мові: *electronic countermeasures* –

електронна протидія, embargo – блокада, заборона, guerilla war – партизанська війна тощо;

- терміни, що належать до тематики реорганізації з'єднань сухопутних військ та органів вищого управління. Наприклад, українською мовою: акустична база, військова інфраструктура, журнал спостережень; в англійській мові: logistics operations center – центр управління тилом, besiege – осадити, обложити, bivouac – ночівля, привал тощо.

Із лінгвістичної точки зору терміни військово-політичної сфери можуть бути класифіковані за структурою (числом компонентів):

- терміни-слова (до цієї групи входять як прості однослівні терміни, і складені терміни, які утворюються з допомогою складання основ і які пишуться разом чи через дефіс). Наприклад, українською мовою: аеророзвідка, мотопіхота. В англійській мові: activator – активатор, bombardment – бомбардування, cockpit – кокпіт;

- терміни-словосполучення (до цієї групи входять складені або багатоконпонентні терміни, які мають структурну та семантичну єдність і є «розчленованою термінованою номінацією» [11]). Наприклад, українською мовою: армування кабелю, артилерійська вишка. В англійській мові active loop – активний цикл, autopilot servo – сервопривід автопілота, auxiliary barrel – допоміжний циліндр.

Таким чином, військово-політичні терміни в українській та англійській мовах утворюються за допомогою типових, притаманних зазначеним мовам способів словотвору: морфологічними та лексико-семантичними способами за рахунок запозичень як з інших галузей науки і техніки, так і з інших мов, а також на основі поєднання різних словосполучень. Серед основних галузей функціонування військово-політичних термінів в українській та англійській мовах вирізняються:

- терміни, що охоплюють сферу розробки нових видів зброї;
- терміни, пов'язані з тактикою та військово-оперативним мистецтвом;

- терміни, що належать до реорганізації військ та органів вищого управління.

Основною характеристикою військово-політичних термінів в англійській та українській мовах, окрім інших термінологічних властивостей, є особлива сфера функціонування, яка визначається цілою низкою ознак, що дозволяють віднести ті чи інші слова чи словосполучення до розряду військово-політичної термінології.

2.2. Культурна асиметрія україномовних та англомовних військово-політичних текстів

Переклад військово-політичних текстів є одним із різновидів спеціального перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. Термінознавство – це наука, яка займається вивченням термінів та терміносистем [17, 6]. Відмінною рисою перекладу військово-політичних текстів є велика термінологічність і гранично точний, чіткий виклад матеріалу за відносної відсутності образно-емоційних засобів вираження [34].

У військово-політичних текстах можна виділити особливу групу термінологічних стійких поєднань. До них відносяться:

1) змінно-стійкі поєднання. Наприклад:

to lift fire – переносити вогонь углиб території;

to shift fire – переносити вогонь фронтом;

2) Військові афоризми, прислів'я та приказки:

be quick on the draw – миттєво реагувати;

have sand in ones hair – мати досвід бойових дій у пустелі;

3) Кодовані стійкі поєднання, що виникли внаслідок здійснення потайного управління військами:

no joy – ціль не виявлена;

my feet are dry – лечу над суходолом;

4) Військові команди. Наприклад:

Eyes Left! – Рівняння ліворуч!

Arms, port! – Зброю на груди!

Right, Face! – Рівняння праворуч!

Аналіз військово-політичної англомовної термінології доводить притаманну їй значну неоднорідність. Разом із однозначними термінами, що мають чіткі семантичні межі, часто зустрічаються матеріали, які наділені цілим рядом значень. Адекватність перекладу в наведеному випадку прямо залежить від контексту, в якому вжито термін. Так, наприклад, англійський термін *army* може бути перекладений і як армія, і як сухопутні війська:

The Fifth Panzer Army was defeated near Kharkiv. – П'ята танкова армія була розбита під Харковом.

The United States Army is a large part of US Armed Forces. – Сухопутні війська США є значною частиною всіх Збройних сил США.

З точки зору труднощів розуміння й перекладу, а також культурної асиметрії між двома мовами, терміни, що вжиті в англомовних військово-політичних текстах, традиційно поділяються на три групи:

1) терміни, що мають прямий еквівалент в українській мові:

rifle – гвинтівка:

I had a 9-millimeter pistol concealed in my waistband and a rifle with two 30-round magazines. – У мене за поясом висів 9-міліметровий пістолет, а також гвинтівка з двома магазинами по 30 набоїв;

field gun – польове знаряддя:

This article centers on the introduction of the French 75mm light field gun, and its impact on the European military balance. – Головною метою цієї статті є прийняття Францією на озброєння нового 75-міліметрового легкого польового знаряддя;

field hospital – польовий шпиталь:

Field Hospital Staffers Provide Around-the-Clock Care in New York's Central Park. – Співробітники польового шпиталю надають цілодобову медичну допомогу в нью-йоркському Центральному парку;

mine detector – міношукач:

This mine detector is designed for use on all grounds. – Цей міношукач спроектований для виявлення мін, закладених на будь-якому типі ґрунту.

2) терміни, що позначають реалії в англійській військовій термінології та відсутні в українській термінології, але мають загальноприйняті еквіваленти:

Pentagon – штаб-квартира Міністерства Оборони США:

A secret Pentagon directive orders planning to try to destroy a militia group... – Секретна директива Пентагону вимагає знищення групи повстанців...;

Air National Guard – національна гвардія ВПС США:

To join the Air National Guard, you must be between 18 and 39 years old. – Для того, щоб вступити до національної гвардії ВПС США, musíte мати від 18 до 39 років;

Territorial Army – територіальна армія:

The Territorial Army would be renamed the Army Reserve under plans unveiled by Defense Secretary. – Згідно з планами, озвученими міністром оборони, Територіальна армія буде перейменована в Армійський резерв.

3) терміни, що передають реалії англійської військово-політичної термінології. В українській мові вони не мають відповідників. Ця група термінів є найбільш проблемною у перекладі, оскільки для досягнення адекватності перекладачеві необхідно мати глибокі пізнання у сфері функціонування того чи іншого терміна.

2.3. Переклад військової сленгової та жаргонної лексики.

Перекладацькі трансформації у перекладі

Важко надати конкретне визначення поняття сленгу, зважаючи на його суспільну й психологічну природу. В основному, сленгом послуговується молодь і люди, які прагнуть належати до конкретної соціальної групи, організації або інституції. Визначення поняття сленгу за Відавським: сленг є високоекспресивним стилем мови, який постійно змінюється. Він складається з неологізмів або звичайних слів, які вживаються в нетипових значеннях і часто є вульгарними. Головним чином вживаються в мовленні для передачі додаткової

інформації, як правило, психологічної, соціологічної або риторичної. Психологічна інформація – це емоційний стан, гумор, досвідченість чи секретність. Соціологічний аспект включає групову солідарність чи ідентифікацію, підтримування дистанції, відчуження або незгоду з існуючим порядком. Риторична інформація передбачає неформальність, зв'язність, ступінь експресивності [70, 47].

Відавський стверджує, що військовослужбовці є головними і найбільш впливовими творцями сленгу, що пов'язано із аспектами життя на війні. Збройні сили знаходяться в екстремальних ситуаціях, де часто присутня загроза життю. Ціллю підготовки військового є деперсоналізація і підготовка до виконання кожного наказу. Щоденна мова військовослужбовців наповнена вульгарністю і демонстрацією сили, проте часто зустрічається сарказм і гумор [70]. Сленг зменшує серйозність відповіді і може слугувати способом боротьби з дискомфортом при обговоренні таких тем як смерть, частини тіла чи фізіологічні функції. Під час звичайних розмов таких тем намагаються уникати, а часто вони сприймаються як певний вид табу. Одним із найважливіших аспектів життя військового є харчування і якість їжі, але в більшості випадків зустрічаємо негативні слова і сленгові вирази на позначення продуктів. Поширеним сленговим словом на позначення м'ясної консерви є *spat* (утворилося поєднанням *spread and meat*). Іншими прикладами вживання сленгу на позначення їжі є:

- *Alligator bait* – смажена ковбаса;
- *Bully beef* – м'ясна консерва;
- *Cat beer, cow juice* – молоко;
- *Chicken berry* – яйце;
- *Frigo* – заморожене м'ясо;
- *Baby shit* – гірчиця [46].

У цих прикладах був використаний прийом деметафоризації (*baby shit* – гірчиця), конкретизація (*frigo* – заморожене м'ясо).

Сленг є широкопоширеним явищем у розмовах військовослужбовців. Зокрема, він дозволяє зміцнити емоційні зв'язки та показує приналежність до певної групи. Одним із найважливіших причин вживання сленгу є протистояння встановленим авторитетам і прагнення дистансуватися. Це частково пояснюється нездатністю особи, яка знаходиться рангом нижче, отримати можливість відстояти свої інтереси (військова комунікація начальників з підлеглими [27, 478]).

Військова лексика як один із підвидів спеціальної лексики характеризується наявністю не лише термінів, скорочень та кліше, притаманних цій сфері, а й певних сленгізмів, які віддзеркалюють умови життя військовослужбовців і несення ними служби [26, 11].

Потреба вираження власних емоцій частково пов'язана з намаганням продемонструвати силу і впевненість. Винятково часто це проявляється за допомогою вульгаризмів, які на думку мовця можуть надати йому характеристик «серйозного хлопця». Часто звертаючись до вульгаризмів, військовослужбовець намагається створити враження сильнішого і впевненішого воїна. Однак сленг складається не тільки з вульгаризмів, а воля чи впевненість може виражатися за допомогою інших мовних засобів. Наприклад, такі слова як *airhawk* (на позначення *пілота-мисливця*), *bearcat* (*сміливий солдат*) мають на меті підкреслення відваги і мужності військовослужбовця.

Сленг є особливо ефективним при передачі важливої інформації, зважаючи на його зв'язність і лаконічність:

- *C-ration is a balanced ration for troops in the field;*
- *Dog tags are identification tags worn by soldiers around the neck; [46]*
- *Jesus factor is something extra allowed in for a design to cover those imponderables which have not been calculated by computer;*
- *They will have to stop their troops from going AWOL (безпідставна відсутність);*

- *In the ensuing 43 years, he progressed from rear-rank buck private to bird colonel* (полковник вищого рангу – перекладаємо способом деме́тафоризації);
- *They are called tankbusters* (протитанкова зброя) [53].

Цікаві приклади вживання військового сленгу подає Відавський [70]:

- *Bring me some **ammo*** – амуніція (переклад способом калькування);
- ***Dog tags, take'em off!*** – жетони (при перекладі використовуємо метод деме́тафоризації і нейтралізації);
- *Get some **sack time!*** – сон (деме́тафоризація);
- *Where are you from **in the world?***;
- *Every **G. I.** listens to them* – американський солдат;

Часто військовослужбовці одного полку дистанціюються від іншого, уживаючи умовний поділ на *ми і вони* (таким чином підтримується і зміцнюється внутрішня солідарність у власній групі). Наприклад, військовослужбовці спеціального підрозділу армії США називають себе *Green Berets*, натомість інші підрозділи дали їм ім'я *Green Beens*.

До недавнього часу, армія складалася виключно із чоловіків, інколи з декількома винятками, тому в лексиконі воєнних зустрічаємо багато різних жартів та сатири, пов'язаних із статтю і жінками. До прикладу [46]:

- *bimbo* – дівчина із неналежною поведінкою;
- *bimbo dough* – гроші, відкладені на побачення;
- *bimbo nuts* – чоловік, який дуже любить жіноче товариство;
- *Cadet widow* – молода жінка в товаристві військових;
- *Cupid's itch* – будь-який вид венеричної хвороби;
- *Powder monkey* – дівчина артилериста.

У цьому випадку перекладаємо сленгову військову лексику описовим методом перекладу, до якого часто звертаємося при перекладі нового або невідомого обладнання, аналогів якому в українській мові немає.

Часто сленг творили емоції, подаємо приклади сленгових окричних фраз [46]:

- *Eat the apple, fuck the Corps!* – спосіб вираження злості серед морської ніхоти;
- *Hubba bubba!* – викрик ентузіазму, пов'язаний із гарною дівчиною;
- *He really grips my shit!* – зовсім його не виношу! [53]

Цей приклад перекладаємо засобами деметафоризації і нейтралізації. Метод нейтралізації допомагає дотриматися мовної симетрії у військовій сфері [35, 146]

- *The ale in there is as poor as piss!* – винятково поганої якості;
- *Ram it!, Get stuffed!* – забирайся!;
- *Tough titty* – щось робити, важка справа;
- *Good game* – піднесення духу в трагічній ситуації [53].

Прийнятним методом перекладу останнього виразу є калькування, *good game* – гарна гра, оскільки таке метафоричне поняття в українській мові існує.

Відавський зазначає, що нові сленгові слова утворюються так само, як і в стандартній англійській мові, за допомогою словоскладання (compounding), афіксації (affixation), конверсії (functional shift), аббревіації (abbreviation), запозичень (borrowing), неологізмів (neologism), звукового символізму (sound symbolism) [70].

Найбільш поширеними є два види словоскладання: утворені на підставі правил германських мов (*teapot, blackbird*), класичне словоскладання, наприклад *agriculture, biography*. Також словоскладання може бути з використанням прийменників: *commander in chief, man-at-arms, man of the church*. Найчастіше найменш зрозумілі суспільству фрази записуємо двома виразами, ті ж, що вже «прижилися» пишуться одним словом:

- *Admiral's watch* – глибокий сон;
- *Airstrip* – нашвидкоруч збудована посадкова лінія для літаків;
- *Boonphlet* – пропагандистська листівка часів Другої світової війни;
- *Dogflight* – зіткнення літаків на близькій дистанції;

- *Flattop* – авіаносець;
- *Madhouse* – вежа для контролю за польотами;
- *Straphanger* – некомпетентна і лінива людина;
- *Snowdrop* – офіцер поліції повітряних сил [46].

Військові поняття утворені способом словоскладання передаємо українською мовою за допомогою описового методу перекладу. Основоскладання в українському військовому сленгу здійснюється на базі моделей літературної мови. Незвичайною характерною рисою складних слів є те, що літературна структурна модель часто накладається на простомовні основи. Наприклад, скорочення *замкомвзвод* розшифровується як *заступник командира взводу* [8].

Наступним видом словотвору сленгової лексики є афіксація, тобто додавання афіксів до основи слова:

- *Bottleneck* – особа, яка шкодить оборонній здатності країни (описовий метод перекладу);
- *Buzzard* – військовий армії Повітряних сил;
- *Deplane* – залишити літак (відповідник);
- *Flasher* – зв'язківець;
- *Jungleer* – спеціально підготований до битви в джунглях військовий (конкретизація);
- *Viper* – надважлива особа [46].

Конверсія – спосіб словотвору, в якому слово з одної частини мови переходить в іншу:

- *To bellyache* – нарікати (деметафоризація);
- *To blitz* – раптово й блискавично атакувати;
- *To eyeball* – досліджувати оточуючу місцевість (описовий переклад) [46].

Запозичення є наступним способом збагачення лексики. Як зазначає Відавський [70], кількість запозичень в англійській мові сильно знизилася за останні 50 років, а більшість адаптованих слів належать до науково-технічної

термінології і, головним чином, походять з латини, грецької чи французької мови. У військовому сленгу досить часто використовуються запозичення оригінальних назв на позначення закордонних приладів та видів озброєння:

- *Bagoose* – добре, в порядку (малайський діалект часів Другої світової війни);
- *Baka* – вид бомби, яку скидали японські військові літаки *katikaze*;
- *Blitzkrieg* – раптовий напад всіма можливими силами і способами (використовувався за часів Другої світової війни, хоча часто вживається і зараз);
- *Katikaze* – японський військовий літак;
- *Quisling* – зрадник (*Vidkun Quisling* співпрацював із нацистською Німеччиною під час захоплення і окупації Норвегії) [46].

Слово *quisling* перекладаємо засобами генералізації *зрадник*, слова, які використовувалися під час Другої світової війни, типу *baka*, *blitzkrieg*, *katikaze* для ясності інформації передаємо описовим методом перекладу.

Іноді військовий сленг утворюється за допомогою звукового символізму:

- *Ask-ask* – протиповітряний вогонь (за часів Другої світової війни);
- *Huff-duff* – гідролокаційний прилад на високих частотах;
- *Moо juice* – молоко [46].

Тут звертаємося до описового методу перекладу (*ask-ask*, *huff-duff*), нейтралізації та демегафоризації (*moо juice* - молоко).

Український військовий сленг, у свою чергу, теж має багато цікавих слів, до прикладу:

- *Дух* – новобранець; військовослужбовець, який тільки-но приступив до своїх обов'язків;
- *Дембель* – військовослужбовець, якому залишилося зовсім недовго до демобілізації;
- *Комод* – командир відділення;

- *Дембельський акорд* – завдання, після завершення якого військовий перейде в запас;
- *Відбитись* (від слова *відбій*) – заснути;
- *Стояти на тумбочці* – нести службу в добовому наряді;

Також велика кількість слів українського військового сленгу утворена шляхом скорочення слова чи словосполучення:

- *Парадка* – парадна форма;
- *Оружейка* – кімната для зберігання зброї (в караулі) [8].

Український військовий сленг не є груповим (корпоративним) сленгом. Його вважають професійним соціолектом. Професійна детермінованість українського військового сленгу визначається аналізом його тематичних груп (що відображають військово-професійну та військово-побутову сферу). Специфіка цього професійного соціолекту виражається на рівні лексики, фразеології та словотвору [8].

Широке й точне визначення жаргону і різницю між жаргоном і сленгом наводить Лайтер [60]:

У своїй основі, жаргон належить до стандартної англійської мови. Він є зрозумілим для осіб, які спеціалізуються в певних сферах життя. Технічний термін, незалежно від його етимології чи статусу людини, яка його використовує, вважається жаргоном, а не сленгом. Так маю як і стандартна англійська мова, жаргон з точністю окреслює певне поняття. Сленг, у свою чергу, характеризує і часто описує те, до чого не відноситься. Технічна мова розвивається серед спеціалістів, маючи на меті співпрацю; сленгом користуються в певній групі, передусім прагнучи до експресивності, приналежності до певної спільноти і, в деякому значенні, виключення.

Усі види збройних сил напрацьовують свій власний жаргон. До прикладу, багато спеціальних термінів існує в морських силах Сполучених Штатів:

- *Compartments* – приміщення всередині корабля (описовий переклад);

- *Bulkheads* – стіни (генералізація);
- *Decks* – поверхи корабля;
- *Berthing compartment* – спальне місце;
- *Berths* – ліжка (нейтралізація);
- *Messdeck* – їдальня (нейтралізація);
- *Gallery* – кухня на кораблі;
- *Head* – душова;
- *Control center (conn)* – центр управління (аналог);
- *Charthouse* – навігаційна кабіна;
- *Navigation bridge* – навігаційний міст (калькування);
- *Signal bridge* – сигнальний міст (калькування);
- *Radar* – радар (транслітерація) [52].

Численні приклади вживання військовими жаргонної лексики наводить Ф. А. Робертсон:

- *Acknowledge* – *let me know that you have received and understood this message;*
- *Approved* – *Permission for proposed action granted;*
- *Break* – *I hereby indicate the separation between portions of the message;*
- *Cancel* – *Annul the previously transmitted clearance;*
- *Check* – *Examine a system or procedure;*
- *Contact* – *Establish radio contact with...;*
- *Correction* – *That is correct;*
- *Disregard* – *Consider that transmission as not sent;*
- *Go ahead* – *Proceed with you message;*
- *I say again* – *I repeat for clarity or emphasis;*
- *Negative* – *No, Permission not granted, That is not correct;*
- *Out* – *This exchange of transmissions is ended and no response is expected;*
- *Read back* – *Repeat all, or the specified part, of this message back to me exactly as I received;*

- *Report – Pass me the following information;*
- *Roger – I have received all of your last transmission;*
- *Standby – Wait and I will call you;*
- *Wilco – I understand your message and I will comply with it;*
- *Words twice – Communication is difficult. Please send every word or group of words twice [65].*

До жаргону належать також термінологізми. Як відомо, знання перекладач військових текстів повинен володіти широким спектром термінологічного запасу на військову тематику. Останніми десятиліттями багато військових термінологічних понять перейшло до щоденного вжитку, і використовуються в повсякденному житті. І.В.Корунець, наприклад, серед прийомів перекладу термінів та терміносполучень розрізняє:

- переклад за допомогою калькування: *high-voltage switch* – високовольтний вимикач, *low-noise engine* – малошумний двигун;
- переклад за допомогою використання родового відмінка або підбору еквівалента у цільовому тексті: *direct current system* – система постійного току, *control-surface cable* – трос керування;
- переклад за допомогою контекстуального розтлумачення терміна: *pressure oil gun* – шприці для подачі масла під тиском;
- переклад лише одного з членів словосполучення групою пояснювальних слів: *high aluminium cement* – цемент з великим утриманням глинозему, *analogue computer* – рахунково-вирішальне обладнання неперемінної дії;
- переклад з зміною порядку компонентів атрибутивної групи: *battery-charging motor generators* – мотор-генератори, підзаряджувальні батареї, *automobile repair plant construction project* – проект будівництва авторемонтного заводу [20, с. 20]

Подаємо приклади термінологізмів, які перейшли з військової сфери до щоденного вжитку:

- *Berserk* – Божевільний. Термін походить від одного із найславетніших військових Скандинавських міфів, Берксеря. Будучи сміливим і мужнім, він завжди йшов у бій без будь якої зброї, лише із ведмежою шкурою на плечах;
- *Carry a big stick*. Впливати на когось через погрози сили або нападу. Теодор Рузвельт популяризував цей вираз 2 вересня, 1901 (у своїй промові він захоплювався північноафриканським прислів'ям *Speak softly and carry a big stick*). Його команда використовувала цю тактику в суперечках із Канадою щодо кордону із Аляскою (1902-03). Задля ясності інформації та чіткості змісту звертаємося до описового методу перекладу;
- *Bloody Mary*. Коктейль, який складається з томатного соку, горілки і приправ. Назвали його на честь королеви Великобританії і Ірландії Мері 1 (Мері Тюдор), яка за час свого правління зазнала поганої слави через переслідування протестантів. Щонайменше 30 людей було спалено. При перекладі українською мовою звертаємо до методу калькування, тобто перекладаємо *Кривава Мері*;
- *To burn one's bridges*. Невідвратно приступити до певних дій, відкидаючи будь-яку можливість відступу чи зміни. Термін, разом з його британською версією *to burn one's boats*, походить від давньої військової історії, де нападаючі війська перетнули річку і, в прямому сенсі, спалили мости щоб противник їх не переміг. В українській мові маємо аналог цього англійського виразу – *спалити мости*;
- *To buy it*. Тобто померти. Цей термін використовувався за часів Першої світової війни королівськими повітряними силами. Американський варіант 1950 року – *to buy the farm*. У цьому випадку перекладач може звернутися до демеафоризації, тобто перекласти словом *померти*;
- *To scalp*. Продавати за вищою ціною; завдати комусь поразки. Термін походить від варварської практики знімання скальпу з голови противника, традиціною це явище було поширене серед численних амерканських племен.

До 1860 року термін використовували до спекуляторів, які нелегально набивали безпідставно високу ціну. Широко використовується також у значенні завдати комусь нищівної поразки. Синонімічний вираз *to have someone's scalp*;

- *To rif*. Звільнити працівника, зазвичай задля економії. Термін є акронімом фрази *reduction in force* і вперше був використаний у військовій справі, проте згодом абував широкого застосування в бюрократії, бізнесі та індустрії. Українською мовою перекладаємо засобами генералізації - *звільняти* [42].

Стів Торн подає в своїй книзі широке застосування і визначення військових термінологізмів. Деякі назви є неясними і нечіткими, хоча в читача може виникнути фальшиве враження розуміння основного змісту. При перекладі цих термінологізмів...

- *Export the risk* – спочатку відкрити вогонь, а пізніше задавати питання;
- *Mop up* – ліквідувати останній опір ворога на певній території. Українською мовою перекладаємо так само метафоричним відповідником *зачищувати*;
- *Smart bomb* – ракетна установка, керована за допомогою комп'ютера. Українською мовою термін перекладаємо калькуванням *розумна бомба*;
- *Target servicing* – піддавання певної території інтенсивному артилерійському вогню. Українською мовою перекладаємо зберігаючи метафоричний зміст *обслуговування цілі*;
- *Daisy cutter* – найбільша конвенційна бомба. При перекладі вдаємося або до описового методу перекладу, або до транслітерації *Дейзі каттер*;
- *Blue on blue* – випадкова смерть союзних військовослужбовців. Зберігаємо метафоричність у перекладі *дружній вогонь*;
- *Collateral damage* – випадкова смерть цивільного населення. *Супроводжуючі втрати* [68].

Часто військові називають прилади чи техніку власними назвами. Українською мовою найчастіше перекладаємо засобами транслітерації:

- *Poseidon* (підводна балістична ракета) – Посейдон;
- *Titan* (балістична міжконтинентальна ракета) – Титан;
- *Hercules* (літак, призначений для транспортування військ і обладнання) – Геркулес;
- *Phoenix* (керована протиповітряна ракета на далекі дистанції) – Фенікс;
- *Orion* (літак на далекі дистанції, призначений до бою із підводними лодками) [52].

Багато військових понять на позначення назв ракет чи літаків носять назви різних видів тварин. При перекладі українською мовою можемо перекласти описовим методом перекладу чи використати відповідники:

- *Cobra* (ударний гелікоптер для транспортування) – Кобра;
- *Condor* (керована ракета типу повітря - земля) – Кондор;
- *Falcon* (керована ракета типу повітря-повітря) – Сокіл;
- *Hawk* (переносна керована ракета типу земля-повітря) – Яструб;
- *HMS Lion* (лінійний крейсер часів Першої світової війни);
- *HMS Tiger* (лінійний крейсер часів Першої світової війни);
- *USS Scorpion* (підводний атомний човен);
- *HMS Shark* (винищувач часів Другої світової війни) [68].

Також існує багато прикладів озброєння, яке отримало свою назву від тварин, які не викликають почуття страху чи загрози. Українською перекладаємо за допомогою описового методу перекладу чи підбираємо відповідники:

- *HMS Glowworm* (винищувач часів Другої світової війни);
- *HMS Partridge* (винищувач часів Другої світової війни);
- *Shrike* (повітряна ракета, призначена винищувати радари);
- *Sparrow* (ракетна установка на короткі дистанції класу повітря-повітря) - Горобець;
- *Sea Slug* (керована установка проти військових кораблів) – Морський огірок;

- *Terrier* (керована протиповітряна ракетна установка) - Тер'єр;
- *Tomcat* (високочастотний мисливський літак на далекі дистанції) [68].

Американські збройні сили при утворенні назв свого обладнання часто звертаються до романтичного та ідеологізованого Дикого Заходу. Канадські військові можуть використовувати індіанські слова. При перекладі можемо звертатися до транслітерування чи описового перекладу, приклади :

- *Apache* (воєнний гелікоптер);
- *Bronco* (озброєний пулеметами воєнний літак);
- *Chaparral* (протиповітряна артилерійська система на коротку дистанцію);
- *Chinook* (гелікоптер для перевезення війська і обладнання);
- *Kiowa* (вертоліт для розпізнавання чи підтримки військ);
- *Minuteman* (міжконтинентальна балістична установка);
- *Tomahawk* (ракетна установка на далеку відстань) – Томагавк [68].

Часто найкращим вирішенням є транслітерація або залишення поняття таким, яким воно виступає в тексті оригіналу. Питання неперекладності виникає через відсутність такої реалії в мові перекладу. Подаємо приклади лінійних крейсерів і винищувачів часів Другої світової війни:

- *HMS Active*;
- *HMS Daring*;
- *HMS Fearless*;
- *HMS Furious*;
- *HMS Gallant*;
- *HMS Hostile*;
- *HMS Indomitable*;
- *HMS Inflexible*;
- *HMS Invincible*;
- *HMS Intrepid*;

- *HMS Matchless*;
- *HMS Relentless*;
- *HMS Tenacios*;
- *HMS Valiant*;
- *HMS Valorous*;
- *HMS Vigilant* [68].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Основною характеристикою військово-політичних термінів в англійській та українській мовах, окрім інших термінологічних властивостей, є особлива сфера функціонування, яка визначається цілою низкою ознак, що дозволяють віднести ті чи інші слова чи словосполучення до розряду військово-політичної термінології.

Військово-політичні терміни в українській та англійській мовах утворюються за допомогою типових, притаманних зазначеним мовам способів словотвору: морфологічними та лексико-семантичними способами за рахунок запозичень як з інших галузей науки і техніки, так і з інших мов, а також на основі поєднання різних словосполучень. Серед основних галузей функціонування військово-політичних термінів в українській та англійській мовах вирізняються:

- терміни, що охоплюють сферу розробки нових видів зброї;
- терміни, пов'язані з тактикою та військово-оперативним мистецтвом;
- терміни, що належать до реорганізації військ та органів вищого управління.

Переклад військово-політичної лексики англійської мови українською є достатньо складним з точки зору виконуваних завдань процесом. Для його адекватного виконання необхідно враховувати провідні принципи перекладу військово-політичної термінології, а також окремі нюанси, незнання яких зумовлене культурною асиметрією між мовами та може призвести до втрат або спотворень смислових значень оригінального тексту.

З точки зору труднощів розуміння й перекладу, а також культурної асиметрії між двома мовами, терміни, що вжиті в англомовних військово-політичних текстах, традиційно поділяються на три групи: терміни, що мають прямий еквівалент в українській мові; терміни, що позначають реалії в англійській військовій термінології та відсутні в українській термінології, але мають загальноприйняті еквіваленти; терміни на позначення реалій англійської військово-політичної термінології, що не мають загальноприйнятих еквівалентів

у військово-політичній термінології української мови. Остання група термінів є найбільш проблемною стосовно перекладу, оскільки для досягнення адекватності перекладачеві необхідно мати глибокі пізнання у сфері функціонування того чи іншого терміна.

РЗДІЛ 3.

КУЛЬТУРНА АСИМЕТРІЯ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ І ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1. Перекладознавчі аспекти перекладу військово-політичних текстів

Перекладаючи тексти військово-політичної тематики перекладачі повинні розвивати не лише високу лінгвістичну, але й комплексну тематичну компетентність, щоб мати змогу справлятися з проблемами перекладу. Компетентність перекладу текстів військової тематики може стати конкурентною перевагою для студентів лінгвістичних факультетів, які спеціалізуються на цьому напрямку досліджень.

Військові тексти традиційно розглядаються як особливий тип текстів, створених і перекладених професіоналами своєї справи. З огляду на сучасну геополітичну ситуацію, у суспільстві зростає стурбованість питаннями національної та транснаціональної безпеки. Одним із викликів, пов'язаних із надходженням військових термінів у публічний інформаційний простір, є неправильний переклад військової термінології і воєнно-політичних текстів непрофесіоналами, що може призвести до двозначності та збою спілкування. Таким чином, зростає попит на обізнаних з актуальними проблемами та тенденціями глобальної безпеки перекладачів, які спеціалізуються на військових текстах [57].

Основною проблемою, з якою доводиться стикатися перекладачам при перекладі текстів з усталеною термінологічною практикою (англійської) на мову з термінологічними ресурсами, що розвиваються (українська), є відсутність еквівалентної термінології цільовою мовою. Досліджував військовий переклад українською мовою В. Балабін. Йому належить перша наукова праця, яка розкриває особливості перекладу українською мовою американського військового сленгу. Він також першим висловив ідею створення української школи військового перекладу. Ідея полягала в забезпеченні якісної підготовки

професійних перекладачів в Україні, інтеграції найкращих здобутків сучасних філологічних та гуманітарних наук, введення цих досягнень у навчальний процес[44].

Військові тексти відносяться до літератури для спеціальних цілей. Вони створюються з певною комунікативною метою, яка «розташовується в соціокультурному контексті і часто є тісно пов'язаною з певним професійним дискурсом спільноти» [66, 232]. Тобто такі тексти пишуться і перекладаються професіоналами та призначаються знов-таки для вузьких спеціалістів [16, 129].

Військова мова є однією з найдавніших форм текстів для спеціальних цілей. Вона швидко розвивалася разом із вдосконаленням оборонних технологій, реструктуризацією збройних сил і розробкою нової зброї. Українська військова лексика поповнилася останніми десятиліттями великою кількістю інтернаціоналізмів, тобто лексичними одиницями латинського, французького чи німецького походження. Мовна взаємодія між українською та англійською мовами не була стабільною і часто мала опосередкований характер: головними посередниками були французи, німці, росіяни, поляки. Процес запозичення «англіцизмів» мав багатшаровий характер, іноді спостерігалось паралельне запозичення однакових лексичних одиниць з різних мов. Зараз ситуація змінилася і простежується наявність прямих, природних мовних контактів між англійською та українською мовами. Наводимо приклади інтернаціоналізмів, запозичених з англійської мови: *аутсайдер* – *outsider*, *авторизація* – *authorizaion*, *ескалація* – *escalation*, *інжиніринг* – *engineering*, *рейтинг* – *rating* [69].

Англійська мова вважається основною мовою міжнародного спілкування (в тому числі й у військовій справі), тому багато термінів, що використовуються в українських текстах на військово-політичну тематику, є прямими чи опосередкованими запозиченнями з англійської [57]. Іноді вживання таких військових запозичень не є виправданим, оскільки можна підібрати відповідники в рідній мові. Не варто в кожному випадку вдаватися до запозичень, навіть якщо

відповідного терміну на позначення конкретного поняття в українській мові не існує, оскільки в кінцевому підсумку це може призвести до появи фальшивих друзів перекладача і до такого явища, як полісемія (якщо національний еквівалент винайдено пізніше).

Існує низка воєнних термінів, які мають прямі еквіваленти українською мовою, але відтворюються за допомогою перекладацького прийому транскодування.

Наприклад, термін *ірегулярні бойові дії (irregular warfare or IW)* в українській мові має еквівалент *нерегулярні бойові дії*. Інший термін *ірегулярна війна (irregular war)*, також має еквівалент *ненормативна та позанормативна війна*[57].

Термін «інтервенція» також має відповідник – *втручання*.

Найнебезпечнішою формою для світу і незалежності країни, що стала об'єктом посягання, є збройна інтервенція, тобто збройне втручання, яке розглядається як агресія [48].

Подаємо інший широкопоширений приклад запозичення з англійської мови:

Інтеграція (integration) та його еквівалент об'єднання [48].

There is evidently no other problem (at least no visible one) in terms of the country's democratic development and its efforts to integrate in the EU and NATO [43].

Тому, якщо не брати до уваги цей військовий статус персоналу, то можна було б констатувати, що у контексті демократичного розвитку країни у напрямі інтеграції до ЄС і НАТО, СЗР вже не становить жодної принципової проблеми [2].

Перекладач, який спеціалізується на перекладі текстів військово-політичної тематики, повинен володіти високим рівнем компетенції, тобто бути обізнаним з військовою справою, технікою (видами зброї), особливостями посад та військового порядку, повинен володіти військовим жаргоном і сленгом, а також повинен розумітися на поняттях, пов'язаних із війною та армією. Крім того, високопрофесійний військовий перекладач повинен розуміти термінологію у

пов'язаних сферах, таких як програмування, економіка та політика, а також має бути в курсі подій, актуальних проблем глобальної безпеки та військових операцій [57]. Слід розрізняти тактичні, організаційні, військово-технічні терміни, а також термінологію, пов'язану з різного роду військами і видами збройних сил. Різні види військового перекладу мають власну термінологію. У межах кожного з них значення терміну є цілком зрозумілим. Наводимо приклади перекладу термінів з англійської мови на українську [43]:

Термін	Переклад
Aircraft engines	Авіаційні двигуни
Aviation material	Авіаційна техніка
Space/missile technologies and related services	Ракетно-космічна техніка й послуги
Precision-guided missile weapons	Високоточне ракетне озброєння
Naval technologies	Військово-морська техніка
Military equipment upgrade/repair services	Послуги з ремонту й модернізації озброєнь
AFVs, heavyweight and lightweight	Важка і легка бронетехніка
Lightweight small-arms weapons, MANPAD systems, related ammunition	Легке стрілецьке озброєння, ПЗРК, боєприпаси
Radar technologies	Радіолокаційна техніка
Air defence missile systems	Зенітні ракетні системи
Artillery systems	Артилерійські системи

Слід зазначити, що неадекватний переклад військових текстів може мати погані наслідки, тому питання відмінної підготовки військових перекладачів є надзвичайно важливим. Надмірна літературність може призвести до створення важких для сприйняття текстів, які можуть містити неточну інформацію.

3.2. Переклад аббревіатур у воєнно-політичних текстах

Успішна комунікація у військовому секторі значною мірою забезпечується адекватним перекладом військової термінології та конкретними аббревіатурами та скороченнями [24, 120]. Мак Артур [61] вирізняє три види скорочень: *back clipping* (коли забираємо елементи вкінці слова), *fore clipping* (відрізаємо початок слова), *fore-and-aft clipping* (відрізаємо і початок, і кінець слова). Окрім скорочень, часто використовуються ініціалізми та акроніми (*NATO for North Atlantic Treaty Organization*). Ініціалізми – це аббревіатури, які складаються з

початкових літер окремих слів. Наприклад, *BBC (British Broadcasting Corporation)*.

Абревіатури можна поділити на групи за їх структурою і специфічністю значення, тобто є полісемічні та омонімічні абревіатури. Особливу увагу слід приділити міжмовним скороченням (омонімам). Часто омоніми є фальшивими друзями перекладача або так званими псевдоінтернаціоналізмами. Переклад військових текстів вимагає чіткості і точності інформації, тому військовим перекладачам слід особливо уважно розібратися в тому чи іншому міжмовному скороченні. Ці абревіатури можуть бути повністю ідентичними за структурою, але мати абсолютно різні значення. Наприклад:

- *USA розшифровуємо як United States Army (армія США), а не як Сполучені Штати Америки;*
- *VC розшифровується Vice Chairman and Vice-Commandment.*

Абревіації в англійських військових текстах мають різні закономірності утворення:

- Скорочення (shortenings or clippings). Воно може представляти початкову, середню чи кінцеву частину слова (*e.g. COMSEC for Communications Security, OPSEC for Operational Security*);
- Поєднання двох чи більше військових термінів *militainment (military+entertainment)*;
- Абревіатури чи ініціалізми, які утворюються шляхом зберігання перших літер військових термінів (*e.g. ABC – Atomic, biological, chemical*);
- Абревіатури-акроніми утворюються шляхом зберігання початкових літер слів і при цьому ці літери утворюють існуюче слово *FACE – Field Artillery Computer Equipment; ADAMS – Air Defense Advanced Mobile System (US)*;
- Іншомовні абревіатури. *OCC– Obus à Charge Creusé (shaped-charge shell)*[63].

Існують такі способи перекладу військових абревіатур українською мовою:

- Трансплантація, тобто аббревіатура залишається в перекладі такою ж, якою була в оригіналі. Часто використовується військовими перекладачами при перекладі машин *B737-200, ATR-42* тощо;

- Транслітерація, тобто заміна англійських літер українськими. Наприклад:
The experience gathered in similar programmes – including civil society capacity development programming with the United Nations Development Programme – will thus at least in part be transferred through this NATO platform.

Сподіваємось, що досвід, набутий нами при реалізації аналогічних проектів, зокрема, програм розвитку спроможностей громадянського суспільства, які здійснювалися під егідою Програми розвитку ООН, буде хоча б частково реалізований і в рамках цієї ініціативи НАТО [43].

- транскрипція передає акустику аббревіатури вихідної мови засобами української кирилиці, що є типовим для перекладу аббревіатур;

ATM - AlphaTeam - команда Альфа

- змішана форма перекладу, тобто поєднання транслітерації і транскрипції;
CAD (Computer Aided Design) українською перекладаємо САПР (система автоматизованого проектування);

- переклад методом експлікації;

LBE - Loading-bearing equipment – Розвантажувальна система для перенесення обладнання

- семантичний переклад у поєднанні з транскодуванням;

POINTER (Partial Orientation Europe) українською мовою перекладаємо канадський інтерферометр із частковою орієнтацією ПОЙНТЕР;

- передача повної форми оригінальної аббревіатури дослівним перекладом або запозиченням і створення нової аббревіатури цільовою мовою;

CIA (Central Intelligence Agency) перекладаємо «Центральне управління розвідки (ЦРУ);

- використання описового методу перекладу;

WIDE (Wide-angle Infinity Display Equipment) - призначена для наземних тренажерів ширококутна система представлення візуальної інформації про повітряне середовище від ЕВМ [63].

Подаємо кілька прикладів військового сленгу, який утворився процесом абрєвіації:

- *Butch* – офіцер медичної служби (від сл. *butcher*);
- *G-man* – сміттяр (*a garbageman*);
- *Jap* – японець (за часів Другої світової війни);
- *RHIP* – *Rank has its Priviledges*, висока посада має свої привілеї;
- *TNT* – *Today, not Tomorrow*, заохочення до роботи;
- *KMAG* – *Kiss My Ass Good Bye*;
- *SUSFU* – *Situation Unchanged, Still Fucked Up* [46]

Переклад абрєвіацій заслуговує особливої уваги перекладача, оскільки розуміння скороченого терміну не має справляти читачу жодних проблем. При перекладі абрєвіатур часто звертаємося до експлікації, перекладаємо транслітерацією чи робимо замітки.

Військові абрєвіації, подані в словнику військових термінів [47]:

- *IAP* – *international airport*;
- *IAW* – *in accordance with*;
- *ICBM* – *international ballistic missile*;
- *ICD* – *international Cooperation and Development Program (USDA)*;
- *MSCA* – *military support to civil authorities*;
- *MSG* – *marine security guard*;
- *N-2* – *Navy component intelligence staff officer*;
- *NAS* – *naval air station*;
- *NAT* – *not air transportable*;
- *NAVAID* – *navigation aids*;
- *NAVMTO* – *naval military transportation office*;

- *NAF – naval air facility.*

В українському військовому слензі абрєвіатурні утворєння виявляють дуже низьку активність (складові, складово-звукові абрєвіатури, що творилися на базі скорочєних слів). Наприклад, скорочєння *акулїна* означає *автомат Калашнікова* [8].

Для порівняння військових абрєвіатур в українській та англійській мовах подаємо ілюстративну таблицю перекладу українських абрєвіатур із зазначєнням використаних трансформацій:

Назва (українські підприємства ОПК за 2010 рік)	Переклад
ВАТ «Мотор Сїч»	OJSC «Motor Sich» (Відкрите акціонерне товариство перекладаємо способом калькування open joint-stock company; Мотор Сїч - Motor Sich - транскрибування)
АНТК ім. Антонова	ANTK Antonov (Використовуємо спосіб транскрибування)
ВАТ «ФЕД»	OJSC «FED» (Відкрите акціонерне товариство перекладаємо способом калькування open joint-stock company; ФЕД –FED - транскрибування)
ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені А. М. Макарова»	PO «Yuzhmash» (ДП «Державне підприємство» перекладаємо калькуванням PO «Public Organisation»)
ГАХК «Артем»	GANK «Artem» (транслітерація)
ДП «Суднобудівний завод ім. 61 Комунара»	SE «61 Communards Shipbuilding Yard» (ДП «Державне підприємство» перекладаємо калькуванням SE «State Enterprise»; Communards - транслітерація)
Держпідприємство «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування Зоря-Машпроект»	SE «Zoria-Mashproekt» (ДП «Державне підприємство» перекладаємо калькуванням SE «State Enterprise»; застосовуємо трансформацію вилучення)
ДП «Завод імені Малишева»	SE «Malyshev Plant» (ДП «Державне підприємство» перекладаємо калькуванням SE «State Enterprise»; Malyshev - транслітерація)
ЗАТ «Луганський патронний завод»	CJSC «Luhansk Ammunition Factory» (ЗАТ «Закрите акціонерне товариство» перекладаємо способом калькування close joint-stock company; також використано спосіб транслітерації Луганський - Luhansk)

ВАТ «Точмаш»	OJSC «Tochmash» (Відкрите акціонерне товариство перекладаємо способом калькування open joint-stock company; Точмаш – Tochmash - транслітерація)
ГАХК «Топаз»	ГАНК «Тораз» (транслітерація)
НВО «Іскра»	КР «Research/Production Corporation Iskra» (трансформація додавання; транслітерація)
ВАТ «Київський завод «Радар»	OJSC «Kyiv's Radar Factory» (Відкрите акціонерне товариство перекладаємо способом калькування open joint-stock company; транслітерація)
ВАТ «НВК Київський завод автоматики ім. Петровського»	OJSC «NPK Kyiv's Petrovsky Automation Equipment Factory» (Відкрите акціонерне товариство перекладаємо способом калькування open joint-stock company; транслітерація)

Багато воєнних абревіатур утворилося в англійському воєнно-політичному дискурсі із появою НАТО [67]:

- *NATO Air Defence Committee (NADC) – Комітет НАТО у справах захисту повітряного простору;*
- *NATO Air Traffic Management Committee (NATMC) – Комітет НАТО у справах керування повітряним простором;*
- *NATO Headquarter (NATO HQ) – Штабквартира НАТО (штабквартира - відповідник);*
- *NATO Committee for Standardisation – Комітет стандартизації НАТО (транскодування);*
- *NATO Pipeline Committee (NPS) – Комітет НАТО у справах трубопроводу;*
- *NATO Security Committee – Комітет безпеки НАТО (калькування);*
- *NATO Defence College – Академія оборони НАТО ;*
- *NATO Special Committee - спеціальний комітет НАТО.*

Головним способом відтворення термінів офіційних документів НАТО є переклад за допомогою лексичного еквівалента [21, 17].

3.3 Використання перекладацьких прийомів і трансформацій при перекладі військово-політичних текстів

Загалом перекладацькі трансформації мають комплексний характер[33, 212]. Традиційно переклад термінів у військово-політичних текстах виконується шляхом:

- опису значення англійського військово-політичного терміна (передача безеквівалентної лексики через розкриття значення вихідної одиниці за допомогою розгорнутого опису [18, 144]):

fluid battlefield – райони бойових дій, де відсутня стійка лінія фронту:

And that risk also applies in Syria, where Russian and US bombers fly above a fluid battlefield in pursuit of very different objectives.

Такий ризик наявний у Сирії, де російські та американські бомбардувальники літають над районами бойових дій, де відсутня стійка лінія фронту, маючи геть інші цілі.

conventional forces – війська, оснащені неядерними засобами ведення бойових дій:

Green Berets – сили спеціального призначення армії США:

On Tuesday, The Times reported that a National Guard soldier was set to become the Army's first female Green Beret since the Pentagon's opening of all combat jobs to women in 2016.

У вівторок The Times повідомила, що військовослужбовиця Національної Гвардії стала першою жінкою, яка вступила до лав Сил спеціального призначення армії США.

- дослівного перекладу:

General Staff – загальний штаб:

General staff, in the military, a group of officers that assists the commander of a division or larger unit.

Загальний штаб – це група офіцерів, яка допомагає командирові дивізії або командирові більш крупного військового з'єднання.

- транслітерації:

master sergeant – мастер-сержант:

A master sergeant is the military rank for a senior non-commissioned officer in the armed forces of some countries.

Мастер-сержант – це військове звання старшого унтер-офіцера у збройних силах деяких країн.

- транслітерації й дослівного перекладу:

Texas tower – тєхаськє вишкє:

Слід також зауважити, що в англійській військово-політичній лексиці незрідка зустрічаються терміни й поняття, що є подібними в написанні чи вимові до української військово-політичної лексики – передусім ідеться про псевдоінтернаціоналізми або «хибних друзів перекладача». Такі елементи військово-політичної лексики мають для перекладача підвищену складність і часто є причиною втрати смислових значень при перекладі.

Детальний аналіз названого мовного явища допоможе уникнути помилок. Так, наприклад, термін *position* позначає не лише позицію, але й військову чи суспільно-політичну посаду:

On Jan. 20, 2001 Colin Powell became the first African-American to be appointed to the position of secretary of state.

20 січня 2001 року Колін Павелл став першим афроамериканцем, що обійняв посаду державного секретаря.

Термін *commission* використовується в англійській мові не лише на позначення комісії, але й офіцерського звання й відповідних повноважень:

Powell began his military career in the Reserve Officers Training Corps program at the City College of New York and received his commission upon graduation in June 1958.

Павелл розпочав свою військову кар'єру в коледжі Нью-Йорка за програмою корпусу позавійськової підготовки офіцерського резерву й отримав офіцерське звання після його закінчення 1958 року.

Терміном *principal* у англійській мові послуговуються не лише у значенні принциповий, але й у значенні основний, провідний, головний, чільний:

Some Terai groups are illegal armed groups that use violence as a principal strategy.

Деякі з цих груп є незаконними збройними формуваннями, які обрали насилля як свою основну стратегію.

Термін *secretary* використовується в англійській мові не лише на позначення поняття секретар, але й має значення міністр:

..Powell was the highest ranking military officer in the United States Armed Forces, and the principal military adviser to the president of the United States, the National Security Council, and the secretary of defense.

Павелл був найвисокопоставленишим офіцером Збройних сил США і головним військовим радником Президента США, очільника Державної безпекової ради й міністра оборони США.

Термін *department* використовується в англійській мові не лише на позначення департаменту, але й для позначення міністерства:

The secretary has also led the State Department in major efforts to solve region a land civil conflicts throughout the world.

У Міністерстві закордонних справ США держсекретар (міністр) також відповідав за вирішення регіональних і громадянських конфліктів у всьому світі.

Отже, переклад військово-політичної лексики англійської мови українською є достатньо складним з точки зору виконуваних завдань процесом. Для його адекватного виконання необхідно враховувати провідні принципи перекладу військово-політичної термінології, а також окремі нюанси, незнання яких зумовлене культурною асиметрією між мовами та може призвести до втрат або спотворень смислових значень оригінального тексту.

З точки зору труднощів розуміння й перекладу, а також культурної асиметрії між двома мовами, терміни, що вжиті в англомовних військово-політичних текстах, традиційно поділяються на три групи: терміни, що мають прямий еквівалент в українській мові; терміни, що позначають реалії в англійській військовій термінології та відсутні в українській термінології, але мають загальноприйняті еквіваленти; терміни на позначення реалій англійської військово-політичної термінології, що не мають загальноприйнятих еквівалентів

у військово-політичній термінології української мови. Остання група термінів є найбільш проблемною стосовно перекладу, оскільки для досягнення адекватності перекладачеві необхідно мати глибокі пізнання у сфері функціонування того чи іншого терміна.

Головними перекладацькими стратегіями відтворення англійських військово-політичних текстів в україномовному варіанті постають описовий переклад, пошук перекладацьких еквівалентів, транслітерація та поєднання кількох перекладацьких підходів.

3.4 Способи перекладу військових звань армій Британії і США

Військовому перекладу притаманні ті ж способи, методи, принципи та прийоми, що й іншим видам перекладів. Однак, через іншу комунікативно-функціональну спрямованість цьому виду перекладу притаманні спеціальні риси, пов'язані з особливостями стилю, лексики та граматики мови військових текстів[39, 68].

Переклад військових звань вимагає особливої уваги перекладачів, оскільки в різних країнах військові звання часто відрізняються одне від одного, при цьому системи функціонування військових одиниць теж є інакшими. Наводимо таблицю військових звань у Великобританії та переклад українською мовою [67]:

Королівська армія	Повітряні сили	Военно-морський флот	Український відповідник
Private (Pte)	Aircraftman (AC)	Junior (JS) Seaman	Рядовий
Lance Corporal (Lcpl)/ Lance bombardier (LBdr)	Leading Aircraftman (LAC)	Ordinary Seaman (ORD)	Рядовий
Corporal (Cpl)/Bombardier (Bdr)	Senior Aircraftman (SAC)	Able Seaman (AB)	Старший рядовий
	Corporal (Cpl)	Leading Seaman (LS)	Капрал
	Junior Technician (Jnr Tech)		
Sergeant (Sgt)	Sergeant (Sgt)/Senior Technician (S Tech)	Petty Officer (PO)	Старшина
Staff Sergeant (SSgt)	Flight Sergeant (FS)/Chief	Chief Petty Officer (CPO)	Головний старшина

	Technician (Ch Tech)		
Colour Sergeant (CSgt)	-	Fleet Petty Officer (FCPO)	Старшина флоту
Warrant Officer 2 nd Class (WO2)	Warrant Officer (WO)/ Master Technician (M Tech)	-	Уорент-офіцер
Warrant Officer 1 ^{ie} Class (WO1)	-	-	Старший уорент-офіцер
	Midshipman		Гардемарин
Lieutenant (Lt)	Flying Officer (Fg Off)	Sub Lieutenant (SLt)	Лейтинант
Second Lieutenant (2Lt)/Cornet	Pilot Officer (Pit Off)	Acting Sub Lieutenant (ASL)	Другий лейтинант
Captain (Capt)	Flight Lieutenant (Fit Lt)	Lieutenant (Lt)	Капітан
Major (Maj)	Squadron Leader (Sqn Ldr)	Lieutenant-Commander (Lt Cdr)	Майор
Lieutenant Colonel (Lt Col)	Wing Commander (Wg Cdr)	Commander (Cdr)	Підполковник
Colonel (Col)	Group Captain (Gr Capt)	Captain (Capt)	Командир
Brigadier (Brig)	Air Commodore (Air Cdre)	Commodore (Comm)	Комодор
Major General (Maj Gen)	Air Vice Marshal (A/VM)	Rear-Admiral	Контр-адмірал
Lieutenant General (Lt Gen)	Air Marshal (A/M)	Vice-Admiral	Вице-адмірал
General (Gen)	Air Chief Marshal (A/CM)	Admiral	Адмірал
Field Marshal (FM)	Marshal of the RAF (MRAF)	Admiral of the Fleet	Фельдмаршал

За результатами перекладу бачимо, що найчастіше при перекладі військових звань українською мовою використовувалися такі перекладацькі прийоми, як дослівний переклад і транслітерація.

Таблиця порівняння військових рангів в США і їх відповідники українською мовою [67]:

Повітряні сили США	Армія США	Служба маршалів США	Военно-морський флот	Український відповідник
Airman Basic (AB)	Private Recruit	Private	Seaman recruit (SR)	Матрос-новобранець
Airman (Amn)	Private (Pvt)	Private class 1 st	Seaman Apprentice (SA)	Молодший матрос
Airman First Class (AFC)	Private First Class (PFC)	Lance Corporal (LCpl)	Seaman (Smn)	Матрос
Senior Airman (Samn); Sergeant (Sgt)	Corporal (Cpl); Specialist 4 (S4)	Corporal (Cpl)	Petty Officer Third Class (PO3)	Капрал
Staff Sergeant (SSgt)	Sergeant (Sgt)/Specialist 5 (S5)	Sergeant (Sgt)	Petty Officer Second Class (PO2)	Старшина 2 класу
Technical Sergeant (TSgt)	Staff Sergeant (SSgt)/Specialist 6 (S6)	Staff Sergeant (SSgt)	Petty Officer First Class (PO1)	Старшина 1 класу
Master Sergeant (MSgt)	Sergeant First Class (SFC)	Gunnery Sergeant (GSgt)	Chief Petty Officer (CPO)	Головний старшина
Senior Master	First Sergeant	First Sergeant	Senior Chief Petty	Старший головний старшина
Sergeant (SMSgt)	Master Sergeant (MSgt)	Master Sergeant (MSgt)	Officer (SCPO)	Майстер-сержант
Chief Master Sergeant (CMSgt)	Sergeant Major (SgM); Command Sergeant Major (CSgtM)	Sergeant Major (SgM); Muster Gunnery Sergeant (CSgtM)	Master Chief Petty Officer (MCPO)	майстер-головний старшина
Chief Master Sergeant of the Air Force	Sergeant Major of the Army	Sergeant Major of the USMC	Master Chief Petty Officer of the Navy	Головний майстер-сержант військово-повітряних

				сил
W-1 Warrant Officer (WO)				Уорент-офіцер рангу 1
W-2 Chief Warrant Officer (CWO2)				Уорент-офіцер рангу 2
W-3 Chief Warrant Officer (CWO3)				Уорент-офіцер рангу 3
W-4 Chief Warrant Officer (CWO4)				Уорент-офіцер рангу 4
O-1 Second (2nd) Lieutenant			Ensign (Ens)	Лейтинант
O-2 First (2nd) Lieutenant			Lieutenant Junior Grade (NLt)	Молодший лейтинант флоту
O-3 Captain (Capt)			Navy Lieutenant (NLt)	Капітан
O-4 Major (Maj)			Lieutenant Commander (LtComd)	Майор
O-5 Lieutenant Colonel (LtCol)			Commander (Comd)	Командир
O-6 Colonel (Col)			Captain (Capt)	Полковник

У перекладі військових звань формувань США українською мовою використовуємо передусім трансформацію транскодування і дослівний переклад.

3.5. Застосування перекладацьких трансформацій у військово-політичних текстах на базі Альманаху урядування в секторі безпеки України

До перекладацьких граматичних трансформацій відносяться перестановки, опущення і додавання, перебудови та заміни.

Трансформація перестановки використовується для збереження стилістичного і прагматичного балансу у мові перекладу. Тобто частини речення можуть переноситися у перекладі на його початок або на кінець:

Зокрема, **реалізуючи ці повноваження, парламент** у 2003 році прийняв донині чинний Закон «Про основи національної безпеки України», який визначає основні пріоритети цієї політики, окреслює загрози національним інтересам та стратегічні напрями діяльності у цій сфері [2].

*In particular, in 2003 the **Parliament** adopted the law «On Principles of National Security of Ukraine», which established the main priorities of national security policy and defined the threats to national interests and strategic activities in the area [43].*

Також у перекладі цього речення була використана капіталізація, тобто слово, яке в оригіналі пишеться з маленької літери, у перекладі пишеться з великої. Подаємо ще один приклад капіталізації:

... розвідувальні служби – Службу зовнішньої розвідки України, головне управління розвідки Міністерства оборони України, управління розвідки Адміністрації Державної прикордонної служби України; [2].

...the intelligence services – Foreign Intelligence Service of Ukraine, Chief Directorate of Intelligence of the Ukraine's Ministry of Defence, Directorate of Intelligence of the State Border Service of Ukraine; [43].

До граматичних трансформацій також належать заміна частин мови, граматичних форм: часових форм, відмінків, ступенів порівняння, числа, суфікса на префікс та навпаки, дієприкметника на дієприслівник чи дієслово, іменника на дієприкметник та ін., зміна морфологічної структури словоформи та ін.;

Грамматичну заміну іменника на прикметник простежуємо в прикладі:

*Президент України відповідно до **Основного Закону** (ст.106) здійснює загальне керівництво у сферах національної безпеки і **оборони держави**, забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави, її представлення в міжнародних відносинах, керівництво зовнішньополітичною діяльністю... [2].*

*According to the **Constitution**, the President provides overall guidance in the areas of national security and **national Defence**; ensures state independence, national*

security and the legal succession of the state; as well as representing the state in international relations and administering foreign political activity [43].

Окрім граматичної заміни в цьому реченні присутня синонімічна заміна (Осовний закон - Конституція).

Приклад граматичної заміни дієприслівника в українській мові на іменник в перекладі англійською мовою простежуємо в такому реченні:

Аналізуючи становлення інституту Ради безпеки можна визначити два основні джерела її формування[2].

The study of the institutional history of the Security Council illustrates two main roots of its evolution [43].

Також у реченні використано прийом метафоризації, слово джерела перекладаємо не як *sources, a roots*.

Іноді при перекладі використовується граматична заміна стану дієслова, до прикладу, заміна дієслова активного стану на пасивний:

Створення Генерального штабу в Пруссії в середині 19 століття німецьким стратегом Г. Мольтке-старшим мало інструкційно забезпечити теоретичну тезу К. Клаузевиця «війна є продовження політики іншими засобами» [2].

The general staff, created by German strategist H. Moltke Sr. in the middle of the 19 century in Prussia, was supposed to support the theoretical thesis of K. Clausewitz, who claimed that «War is a continuation of politics by other means» [43].

Зокрема, в Угорщині діє Рада оборони на чолі з президентом, яка відповідно до конституції перебирає на себе від державних зборів (парламенту), президента й уряду республіки функції управління країною в умовах надзвичайного або воєнного стану [2].

For instance, the National Defence Council of Hungary is chaired by the President and in the state of martial law or emergency it assumes power of the National Assembly (Parliament), the President and the Government [43].

Окрім заміни активного стану пасивним, у прикладі ще використано капіталізацію: президент – *President*, парламент – *Parliament*, уряд – *Government*.

Оскільки англійська мова є аналітичною мовою, використовуємо граматичні заміни слів чи фраз для зображення часового проміжку часу. Наприклад, у цьому реченні граматична конструкція *has been assisted* замінюється на уточнення в українській мові *донині*:

*Since its inception, the Council's function **has been** to advise and assist the President on national security and foreign policies and coordinate these policies among various government agencies [43].*

Основним завданням РНБ США і **нині** визначається допомога президенту у формуванні державної політики національної безпеки і забезпеченні координації зусиль державних органів у цій сфері [2].

Членування речень є **різновидом синтаксичних трансформацій**. Воно означає поділ єдиного речення в оригіналі на два речення мовою перекладу. Застосовують прийом членування для легшого розуміння смислово навантаженого речення оригіналу:

Ще у 1996-1997 роках було сформовано загалом в існуючому донині вигляді систему стратегічного управління сектором безпеки України та вдалося вирішити низку ключових завдань політики національної безпеки [2].

The current strategic management system of Ukraine's security sector was formed in 1996-97. During these years, the government also managed to address several key problems involving the nation's security policy [43].

Протилежною членуванню є **прийом об'єднання** (два речення оригіналу у перекладі передаються одним):

Зокрема, у 1997 році Верховною Радою було прийнято Концепцію національної безпеки, яка визначила життєво важливі національні інтереси України та шляхи їх реалізації. Тоді ж у спосіб підписання міжнародних договорів із сусідніми державами було міжнародно визнано і гарантовано державні кордони України на більшій частині їх протяжності, а ухвалення Хартії про особливе партнерство Україна-НАТО в загальних рисах сформувало євроатлантичний курс Києва [2].

At the same time, Ukraine signed international treaties with neighbouring countries providing international recognition and guaranties of the state borders, while the adoption of the Charter on a Distinctive Partnership between the North Atlantic Treaty Organization and Ukraine shaped the Euro-Atlantic course of Kyiv [43].

Іншим різновидом синтаксичних перестановок є **прийом додавання**. Він використовується перекладачами через різницю структур мови-оригіналу й мови-перекладу. Для легшого й зрозумілішого сприйняття інформації вводяться додаткові слова:

Currently, the state component of Ukraine's security sector includes strategic management and executive components [43].

Нині державна складова сектору безпеки України включає ланку стратегічного управління і виконавчу ланку [2].

Подаємо ще один приклад додавання:

По перше, це різноманітні консультативно-дорадчі та координаційні ради при монарху [2].

*Firstly, **the foundation was established** by a number of consultative, advisory and coordinating councils **that existed during** the monarchy [43].*

Протилежним до прийому додавання є перекладацька трансформація вилучення:

*У складі Секретаріату Президента України функціонує Головна служба безпекової і оборонної політики. **При президентові діє науково-політична установа** – Національний інститут стратегічних досліджень, а також спеціалізований Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції [2].*

The Secretariat of the President incorporates, among other departments, the Office on Security and Defence Policy, the National Institute for Strategic Studies, and a specialized National Centre for Euro-Atlantic Integration [43].

Часто задля кращого сприйняття тексту-перекладу, перекладачі змушені вдаватися до перефразування тексту оригінального тексту:

In Leninist states, the Politburo of the ruling party or its analogue performed, to some extent, a similar role [43].

Чимось подібне місце у державах ленінського типу посідало політбюро ЦК правлячої партії або його аналог [2].

Також у реченні було використано додавання: *Politburo - політбюро ЦК.*

Задля уникнення проблем із розумінням тексту й легшим його сприйняттям, звертаємося до **семантико-змістовних трансформацій**. До них, зокрема, належать заміни причини на наслідок і навпаки, генералізація, конкретизація, експлікація, конверсія, антонімічний переклад.

Антонімічний переклад дозволяє використати у мові перекладу антонім оригінального поняття, при цьому основний зміст речення і в оригіналі, і в перекладі не змінюється:

Такий розподіл повноважень стосується насамперед мирного часу [2].

Such a division of power prevails only during the absence of war [43].

Приєм конкретизації дозволяє більш чітко передати основний зміст оригіналу у перекладі:

...до виключних повноважень першого входять проблеми поточного забезпечення діяльності глави держави, у тому числі і підтримка кадрової політики в органах сектору безпеки [2].

...however the former enjoyed exclusive responsibilities over the administrative support of the President's activities, including personnel policy issues in the security sector [43].

Ще один приклад конкретизації:

The role and strength of such councils depend on the personality of the monarch and the general political situation in the country [43].

Впливовість і роль цих Рад суттєво залежали від особистості монарха та загальної політичної ситуації в країні [2].

Протилежним конкретизації є прийом генералізації, тобто розширення значення слова у перекладі:

Cultures of democratic governance in the country were close to absent [43].

Традиції сучасного демократичного управління в країні на той час також були майже відсутні [2].

Наприклад, у Великій Британії та її деяких колишніх домініонах, зокрема у Канаді, до цього часу діють Таємні ради при королеві [2].

*For example, in the UK and some of its former dominions, **including** Canada, they continue to operate in the form of King's Privy Councils [43].*

Також у цьому прикладі простежуємо фемінізацію лексики: *Таємні ради при королеві - King's Privy Councils.*

Для передвння власних назв чи інших понять звертаємося до пошуку відповідників чи прийому калькування:

Початок «холодної війни», яка переважно не набувала форм збройного конфлікту, але вимагала суттєвого напруження державних сил, засвідчив: наявні державні органи США не могли забезпечити належний рівень координації державної політики національної безпеки...[2].

*The beginning of **the Cold War**, which did not take the form of armed conflict, but required substantial governmental effort, showed that the existing agencies of the US government failed to provide efficient coordination of national security policy [43].*

Перекладацький прийом модуляції використано в такому реченні:

*Той самий Закон встановлює, що інформаційно-аналітичне і організаційне забезпечення діяльності РНБОУ здійснює її Апарат, у складі якого нині діють профільні Департаменти з **питань** воєнної безпеки, з **питань** державної безпеки, а також з **питань** діяльності правоохоронних органів [2].*

The same law stipulates that informational, analytical and organizational provisions of the Council's activity shall be conducted by its personnel, which refers to the Department on military security, Department on national security and Department on law enforcement [43].

Власні імена чи назви понять перекладаємо транскрипцією чи транслітерацією:

*Автор хотів би висловити щирю вдячність за сприяння у проведенні цього дослідження Голові Комітету Вурховної Ради України з питань безпеки і оборони **Анатолію Гриценку** та заступнику директора ДКЗС **Філіппу Флурі**, а також подяку олишньому Секретарю Ради національної безпеки і оборони **Володимиру Горбуліну**...[2].*

*The author would like to express sincere gratitude to the Chairman of Verkhovna Rada National Security and Defence Committee **Anatoliy Grytsenko** and the Deputy Director of DCAF **Philipp Fluri**, as well as the former Secretary of National Security and Defence Council **Volodymyr Gorbulin**...[43].*

Часто через культурну асиметрію між мовою оригіналу і мовою перекладу перекладач повинен шукати способи прояснення не до кінця зрозумілої читачам інформації. Одним із методів вирішення цієї перекладацької проблеми є подання додаткової інформації в дужках:

*The Parliament had the right to approve, following nomination by the President, posts such as the Prime Minister, Minister of Defence, the Commanders of the Border Guards and the National Guard (**loose equivalent of the military gendarmerie**)... [43].*

*У тому ж 2005 році Парламент прийняв відповідне законодавство і **Службі зовнішньої розвідки України** відокремилася від СБУ та стала незалежною структурою, підпорядкованою Президенту [2].*

*In 2005, the Parliament adopted the necessary legislature and the Service of Foreign Intelligence (**Sluzhba Zovnishioyi Rorvidky Ukrayiny – CZR**) separated from SBU and became independent and subordinate to the President [43].*

Таким чином, при перекладі лінгвокультурних аспектів політичних промов ми використали:

- Еквівалентний переклад і відповідники;
- Трансформацію опущення;
- Трансформацію описового перекладу;
- Калькування;
- Транслітерацію та транскрипцію;

- Конкретизацію;
- Перестановки;
- Заміни;
- Додавання;
- Об'єднання;
- Генералізацію;
- Модуляцію;
- Декомпресію;
- Метафоризацію;
- Капіталізацію;
- Членування;
- Нейтралізацію.

Результати аналізу продемонстровано на діаграмі:

Діаграма 3.1. Результати перекладацького аналізу

За результатами статистичного аналізу:

- Еквівалентний переклад і відповідники було застосовано в 124 прикладах;
- Транскодування було застосовано в 67 прикладах;

- Калькування було застосоване в 37 прикладах;
- Описовий метод був застосований в 21 прикладах;
- Декомпресія була застосована в 8 прикладах;
- Вилучення було застосоване в 7 прикладах;
- Капіталізація була застосована в 6 прикладах;
- Додавання було застосоване в 6 прикладах;
- Заміни були застосована в 5 прикладах;
- Генералізація була застосована в 4 прикладах;
- Конкретизація була застосована в 3 прикладах;
- Деметафоризація була застосована в 3 прикладах;
- Модуляція була застосована в 2 прикладах;
- Об'єднання було застосоване в 2 прикладах;
- Метафоризація, перестановки, членування – 1 приклад.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі ми практично порівнювали культурну асиметрію військово-політичних текстів англійської та української мови (на базі воєнно-політичних документів України), прикористовували широкий спектр перекладацьких трансформацій, зокрема, дослівний переклад, транскодування, пошук еквівалентів, опис тощо. За результатами дослідження створено діаграму частотності вживання трансформацій.

Окрема увага приділялася вивченню перекладознавчих аспектів перекладу і якостям професіонального військового перекладача. Також вивчали переклад термінологізмів і спеціальної термінології НАТО.

Був здійснений аналіз англійського військового сленгу та жаргону і прийоми його перекладу українською мовою. Також в англійській і українській мовах відрізняються системи військових зв'язків. Для їх порівняння було використано таблиці.

ВИСНОВКИ

Міжкультурна асиметрія є одним із головних факторів, що перешкоджають комунікації між представниками різних етнічних груп, і є однією з важливих проблем теорії перекладу та практики перекладу. У процесі відображення об'єктивної дійсності як автор оригіналу, так і перекладач оперують знаками мов, які містять інформацію про культуру всього мовного суспільства [64]. У перекладі постійно здійснюється зіткнення культур: не є винятком і переклад військових текстів.

Основною причиною асиметрії англійської та української військової терміносистеми є дія потужних екстралінгвістичних чинників [50]. Це зумовлено насамперед національно-державною специфікою військової справи, яка розвивається в кожній країні за своїми законами, відповідно до пріоритетних напрямів зовнішньої політики держави, особливостей військової доктрини та розвитку збройних сил.

Певна частина англійської та української військової термінології порівняно слабо відмежована від словникового складу відповідних мов. Ще однією причиною є несхожість систем української та англійської мов, оскільки англійська мова є аналітичною, тоді як українська мова є синтетичною.

Так, зокрема, досить поширеним є переклад англійського військового терміну *MLRS* як *МЛРС*, хоча правильним було б написання аббревіатури *РСЗВ*. Українські перекладачі часто використовують транскрипцію для передачі назв іноземних зразків озброєння, якими послуговуються Збройні Сили України. Так, наприклад, поширеним є переклад аббревіатури *NASAMS* з використанням українського відповідника *НАСАМС*, хоча у військовій термінології української мови є відповідники всім компонентам оригінальної аббревіатури: норвезька вдосконалена ракетна система «земля-повітря».

У порівнюваних військових і військово-політичних англійських текстах та їх українських перекладах часто зустрічаються випадки розбіжностей у ступені деталізації військових понять, непослідовної залежності термінологічної

номінації від масштабу бойових дій, належності до роду військ тощо. Крім того, аналіз концептуальних систем української та англо-американської військової справи дозволяє виявити певну кількість концептів чи навіть об'єктів, притаманних національним збройним силам і відсутніх у військовій дійсності країни порівнюваної мови. Військові та військово-політичні реалії безпосередньо відображають особливості розвитку збройних сил, озброєнь і військової техніки, тактику і стратегію тієї чи іншої країни, специфіку її військово-економічного та військово-політичного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акульшина Н. Т. Поняття «військового» та «воєнного» дискурсів - об'єктивна тотожність та/чи перманентна протилежність. *Studia Linguistica*, 5, 2011. 458-462 с.
2. Альманах урядування в секторі безпеки України. Женева: Женевський центр демократичного контролю над збройними силами. Київ: Вид-во Центру досліджень армії, № 2. 2010. 226 с.
3. Андріянова О. Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика. Запоріжжя, 2011. 199 с.
4. Арутюнова Н. Лінгвістичний енциклопедичний словник. Суч. Енциклопедія, 1990. 682 с.
5. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002. 313 с.
6. Балабін В. В. Основи військового перекладу: підручник. К.: Логос, 2008. 587 с.
7. Біла книга-2005: оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2006. 134с.
8. Варлам Р. Сленг у військовому середовищі. Львів: Акадкмія сухопутних військ. 2013. 254-256 с.
9. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття. Дис. Запоріжжя, 2008. 237 с.
10. Войціщук А. Етапи становлення української військової термінології. *Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання: матеріали VIII Всеукр. студентської наук.-техн. конф. Тернопіль. Том 2. 2015. С. 129–130.*
11. Гумовська І.М. Англійська юридична термінологія в економічних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2000. 312 с.

12. Єлісеєва С. В. Концептуальна метафора у воєнному дискурсі та її переклад. Миколаїв: Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, 2019. 138 с.
13. Жалай В. Я., Миронюк Т. М. Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми. URL: http://langcenter.kiev.ua/lingvistika%202018/1_zhalay_et_al.pdf.
14. Зайцева М. О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов. 2013. Вип. 10. С. 96-102.
15. Зорівчак Р. П., Новикова М. О., Радчук В. Д., & Гудманян А. Г. Жанрово! Стильова специфіка військового перекладу. Київ: Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2018. 67-73 с.
16. Карлюк С. В., Левін Є. Д. Деякі аспекти перекладу військових текстів з англійської мови на українську. Харків: Харківський політехнічний інститут. 2020. 129-131 с.
17. Кіндрись А. М. Структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою (на матеріалі серіалу SEAL Team «Морські котики»). Київ: Київський національний лінгвістичний університет. 2021. 100 с.
18. Клим'юк А.Я. Швейцарські військові реалії та їх переклад. Київ: Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 142-145 с.
19. Комов М. Р. Воєнний дискурс в романі Джозефа Геллера «Catch-22» та його відображення українською мовою. *Littera Scripta Manet*, 2018. 39 с.
20. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2001. 448 с.

21. Кравець С. В. Специфіка формування та функціонування військової термінології в українській та англійській мовах. Магістерський науковий вісник. 2016. 16-18 с.
22. Кубіцький В. І. Структурно-семантичні особливості термінології англійськомовного військово-технічного дискурсу та способи її перекладу українською мовою. Київ, 2019. 131 с.
23. Мальцев Д. Д. Характеристика військової термінології та специфіка її перекладу. Маріуполь: Маріупольський молодіжний науковий форум, 2017. 311 с.
24. Мартинова Т. Сучасні аспекти дослідження військового перекладу. Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування. 119-123 с.
25. Мельникова Т. С. Пропаганда як технологія політичної маніпуляції. Влада, (8), 2010. 47-51 с.
26. Михайлов В. О. Військовий переклад як особливий вид перекладацької діяльності (професійні аспекти). Херсон : ХДУ, 2021. 40 с.
27. Михайлова О. Г. Міжкультурні особливості неофіційної військової комунікації в аспекті перекладу. Харків: Мова і культура. 2018. 477 с.
28. Міністерство освіти і науки України; Херсонський держ. ун-т, Ф-т іноземної філології, Кафедра перекладознавства та прикладної лінгвістики. Херсон: ХДУ, 2021. 40 с.
29. Нікіфорова О. М. Лексико-семантичні особливості перекладу на англійську мову воєнної доктрини. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Paradigm of knowledge 2, no. 22, 2017. 28-43 с.
30. Повний текст промови Зеленського на засіданні Європарламенту від 1 березня 2022. URL:https://24tv.ua/povniy-tekst-promovizelenskogo-zasidanni-yevroparlamentu_n1885375

31. Путятинська А. Д. Особливості перекладу військово – морської термінології у телесеріалі „ Осушення океанів ” : дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр». Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. 95 с.
32. Решовська Х. В. Відтворення лексико-семантичних особливостей військових термінів при перекладі. Хмельницький : Інституційний репозитарій Хмельницького національного університету, 2020. 101 с.
33. Романенко Н. В. Воєнна проза Е. Гемінгвея у новітньому українському перекладі (на прикладі роману «Прощавай зброе»). Івано-Франківськ: Філологічні студії, 2022. 209 с.
34. Смирницький Д. Ф. Семантико-стилістичні аспекти функціонування юридичної термінології в економічному тексті. *Іноземномовний текст за фахом: лінгводидактичні аспекти*. Львів: Світ, 1998. С. 136 –141.
35. Спільник Т. М. Військові звання жінок-військовослужбовців в аспекті німецько-українського перекладу. Херсон: Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація», (2), 2020.144-148 с.
36. Стаднік І. О. Лінгвістична відповідність понять “воєнний” дискурс vs “військовий” дискурс. Херсон: Science and Education a New Dimension, Philology, IV (22), Issue: 99, 64-65 с.
37. Старух В. О. Особливості англо-українського перекладу військової термінології. 2020. URL:<http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/460/436>.
38. Толок І.В., Мартинюк В.В., Судніков О.І. та ін. Методичні рекомендації з розроблення нормативних документів підготовки військових фахівців у вищих військових закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України. Київ, 2016.
39. Шум О. В. Вивчення військової термінології у контексті іншомовної підготовки. Діалог культур у Європейському освітньому просторі. Київ: Київський національний університет технологій та дизайну. 2019. 70 с.

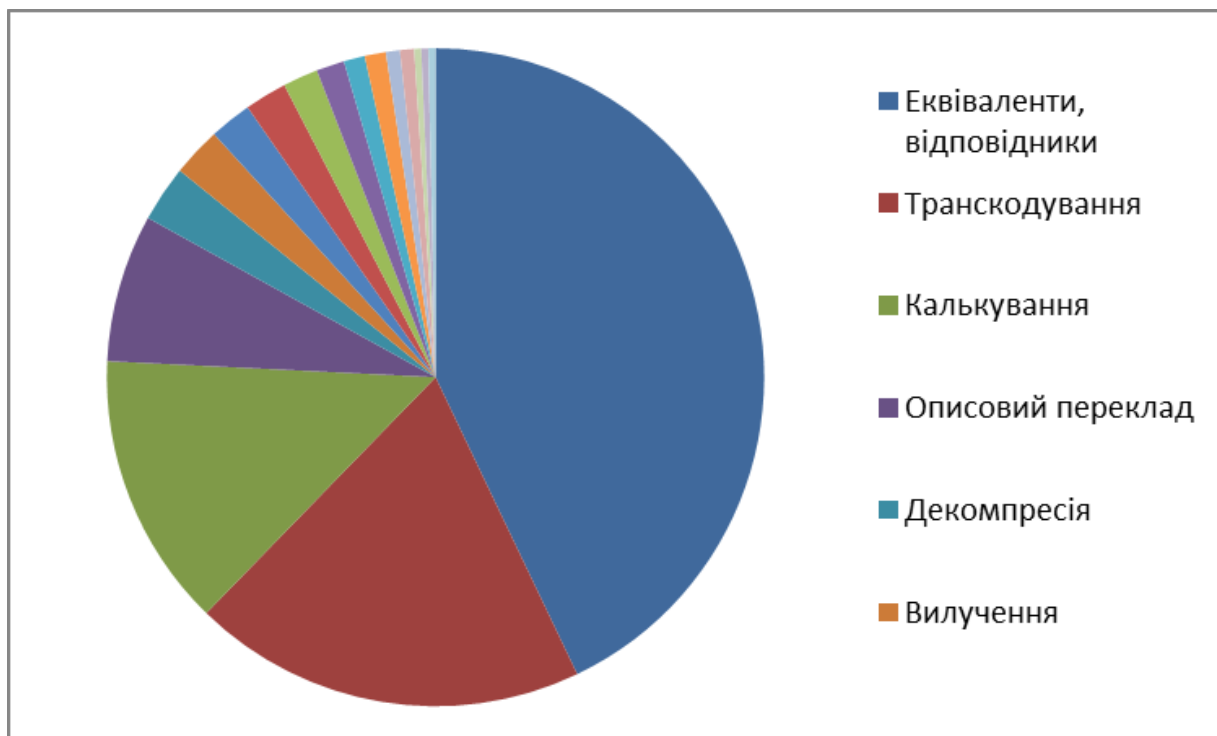
40. Юсупова Т. С. Структурні особливості воєнного дискурсу. Самара: Вісник, 11(4-4), 2009. 1055-1058 с.
41. Aissi L. *An Analytical Study of the Process of Translation*. Scotland: Glasgow University. 1997. 2014 p.
42. Ammer C. *Fighting Words. From War, Rebellion, and Other Combative Capers*. USA: NTC Publishing Group. 1999. 284 p.
43. *Almanac on Security sector governance in Ukraine*. Geneva : Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, № 2. 2010. 220 p.
44. Balabin V. V. *The basics course of military translation: English*. Kyiv: Lohos. 2004.
45. Dickson P. *Words from the White House*. New York: Walker, 2013. 208 с.
46. Dickson P. *War Slang. American Fighting Words and Phrases From the Civil War to the Gulf War*. New York: Simon and Schuter, Inc. 1994. 403 p.
47. *Dictionary of Military Terms*. U.S. Department of Defence. Greenhill Books, London: Stackpole Books, Pennsylvania. 2015. 428 p.
48. DOD *Dictionary of Military and Associated Terms*. 2021. URL:<https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>
49. Duff A. *"Translation"*. London: Oxford University Press. 1989. 160 p.
50. Faleh M. *Translating Military Slang Terms from English into Formal Arabic*. Amman: Jordan, 2016. 52-62 с.
51. Faleh M. *Translating Military Slang Terms from English into Formal Arabic*. *Middle East University*. Jordan, 2016. P. 52-62
52. Golubiewski M. *Angielszczyzna wojskowa*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. 2012. 150.
53. Jolly R. *Jackspeak: Guide to Royal Navy Slanguage*. Torpoint, Cornwall: Deltor Communications Ltd. 1989. 352 p.
54. Kenzhekanova K. K. Linguistic features of political discourse. *Kazakhstan: Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(6 S2), 2015. 192-192 с.
55. Kiš M. Euphemisms and military terminology. *Hieronymus*, 1, 2014. 123-137 с.

56. Kiš M. Euphemisms and military terminology. *Hieronymus*, 1, 2014. 123-137 c.
57. Kolisnyk M. Aspects of military-related text translation from English into Ukrainian. *Bila Tserkva: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data (International Science Group)*. 2022. 486-489 p.
58. Kolisnyk M. Criteria for the military texts translation. *Lisbon: International Scientific and Practical Conference*. 2022. 449-451 p.
59. Krestew V. Mikołajewska Maria Słownik angielsko-polski. Warszawa: Wydawnictwo. 801 s.
60. Lighter J. *Random House Dictionary of American Slang*. New York: Random House. 1994. 1080 p.
61. McArthur T. *The Oxford Companion to the English Language*. New York: Oxford University Press. 1992. 1224 p.
62. Neaman J.S. *Kind Words: A Thesaurus of Euphemism*. New York: Avon Books, 1990. 409 p.
63. Popelyuk V. P. & Naumov O. I. Some specific features of translating abbreviations in military English. *Одеса: Вчені записки*, 3202146. 46-51 c.
64. Prokopenko A. & Chuprina I. Translation strategies of the ukrainian military terminology on the basis of english media discourse. *Sumy: Sumy State University*, 2018. 62-67 c.
65. Robertson F. A. *Airspeak. Radiotelephony Communication for Pilots*. Hemel Hempstead: Prentice Hall. 1988. 212 p.
66. Rogers M. Specialised Translation: Shedding the ‘NonLiterary’ Tag. *The Journal of Specialised Translation*. 2019. URL: https://jostrans.org/issue31/rev_rogers.pdf
67. Strzoda M. *Słownik nazw, skrótów i akronimów państw, instytucji, dowództw, jednostek organizacyjnych i osób funkcyjnych*. Polska: Akademia obrony narodowej. 114 s.
68. Thorne S. *The Language of War*. New York: Routledge. 2006. 104 p.
69. Turovska L. The peculiarities of modern Ukrainian military terminology genesis. 2007. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/philology/2007/67-54-18.pdf>

70. Widawski M. *The Anatomy of American Slang*. Chicago: Ex Libris. 2003 p.

ДОДАТОК А

Діаграма використаних трансформаційних прийомів

Діаграма 3.1. Результати перекладацького аналізу

ДОДАТОК Б

Таблиця «Типи перекладацьких трансформацій»

Слово	Переклад	Трансформація
MLRS	МЛРС	Транслітерація
MLRS	РСЗВ	Еквівалент
NASAMS	НАСАМС	Транслітерація
NASAMS	Норвезька вдосконалена ракетна система «земля-повітря»	Відповідник
The Cold War	Холодна війна	Відповідник
Strength	Впливовість	Конкретизація
проблеми поточного забезпечення діяльності глави держави	Support of the President's activity	Конкретизація
The absence of war	Мирний час	Антонімічний переклад
У складі Секретаріату Президента України функціонує Головна служба безпекової і оборонної політики. При президентові діє науково-політична установа – Національний інститут стратегічних досліджень, а також спеціалізований Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції	The Secretariat of the President incorporates, among other departments, the Office on Security and Defence Policy, the National Institute for Strategic Studies, and a specialized National Centre for Euro-Atlantic Integration	Вилучення
Currently, the state component of Ukraine's security sector includes strategic management and executive components	Нині державна складова сектору безпеки України включає ланку стратегічного управління і виконавчу ланку	Додавання
По перше, це різноманітні консультативно-дорадчі та координаційні ради при монарху	Firstly, the foundation was established by a number of consultative, advisory and coordinating councils that existed during the monarchy	Додавання
Зокрема, у 1997 році Верховною Радою було	At the same time, Ukraine signed international treaties	об'єднання

<p>прийнято Концепцію національної безпеки, яка визначила життєво важливі національні інтереси України та шляхи їх реалізації. Тоді ж у спосіб підписання міжнародних договорів із сусідніми державами було міжнародно визнано і гарантовано державні кордони України на більшій частині їх протяжності, а ухвалення Хартії про особливе партнерство Україна-НАТО в загальних рисах сформувало євроатлантичний курс Києва</p>	<p>with neighbouring countries providing international recognition and guaranties of the state borders, while the adoption of the Charter on a Distinctive Partnership between the North Atlantic Treaty Organization and Ukraine shaped the Euro-Atlantic course of Kyiv</p>	
<p>Ще у 1996-1997 роках було сформовано загалом в існуючому донині вигляді систему стратегічного управління сектором безпеки України та вдалося вирішити низку ключових завдань політики національної безпеки</p>	<p>The current strategic management system of Ukraine's security sector was formed in 1996-97. During these years, the government also managed to address several key problems involving the nation's security policy</p>	<p>Членування</p>
<p>Створення Генерального штабу в Пруссії в середині 19 століття німецьким стратегом Г. Мольтке-старшим мало інструкційно забезпечити теоретичну тезу К. Клаузевиця «війна є продовження політики іншими засобами»</p>	<p>The general staff, created by German strategist H. Moltke Sr. in the middle of the 19 century in Prussia, was supposed to support the theoretical thesis of K. Clausewitz, who claimed that «War is a continuation of politics by other means»</p>	<p>Граматична заміна</p>
<p>Зокрема, в Угорщині діє Рада оборони на чолі з президентом, яка відповідно до конституції</p>	<p>For instance, the National Defence Council of Hungary is chaired by the President and in the state of</p>	<p>Граматична заміна</p>

перебирає на себе від державних зборів (парламенту), президента й уряду республіки функції управління країною в умовах надзвичайного або воєнного стану	martial law or emergency it assumes power of the National Assembly (Parliament), the President and the Government	
Аналізуючи становлення інституту Ради безпеки можна визначити два основні джерела її формування	The study of the institutional history of the Security Council illustrates two main roots of its evolution	Граматична заміна
Джерела	Roots	Метафоризація
Президент України відповідно до Основного Закону (ст.106) здійснює загальне керівництво у сферах національної безпеки і оборони держави, забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави, її представлення в міжнародних відносинах, керівництво зовнішньополітичною діяльністю...	According to the Constitution, the President provides overall guidance in the areas of national security and national Defence ; ensures state independence, national security and the legal succession of the state; as well as representing the state in international relations and administering foreign political activity	Заміна
Основний Закон	the Constitution	Синонімічна заміна
Президент	President	Капіталізація
Парламент	Parliament	Капіталізація
Уряд	Government	Капіталізація
Служба зовнішньої розвідки України	Foreign Intelligence Service of Ukraine	Капіталізація
головне управління розвідки Міністерства оборони України	Chief Directorate of Intelligence of the Ukraine's Ministry of Defence	Капіталізація
управління розвідки Адміністрації Державної прикордонної служби	Directorate of Intelligence of the State Border Service of Ukraine	Капіталізація

України		
Зокрема, реалізуючи ці повноваження, парламент у 2003 році прийняв донині чинний Закон «Про основи національної безпеки України», який визначає основні пріоритети цієї політики, окреслює загрози національним інтересам та стратегічні напрями діяльності у цій сфері	In particular, in 2003 the Parliament adopted the law «On Principles of National Security of Ukraine», which established the main priorities of national security policy and defined the threats to national interests and strategic activities in the area	Перестановка
ВАТ «Мотор Січ»	OJSC Motor Sich	Калькування
ВАТ «Мотор Січ»	OJSC Motor Sich	Транскрибування
АНТК ім. Антонова	ANTK Antonov	Транскрибування
ВАТ «ФЕД»	OJSC FED	Калькування
ВАТ «ФЕД»	OJSC FED	Транскрибування
ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені А. М. Макарова»	PO Yuzhmash	Калькування
ДП «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені А. М. Макарова»	PO Yuzhmash	Вилучення
ГАХК «Артем»	GANH Artem	Транслітерація
ДП «Суднобудівний завод ім. 61 Комунара»	SE 61 Communards Shipbuilding Yard	Калькування
ДП «Суднобудівний завод ім. 61 Комунара»	SE 61 Communards Shipbuilding Yard	Транслітерація
Держпідприємство «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування Зоря-Машпроект»	SE Zoria-Mashproekt	Калькування
Держпідприємство «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування Зоря-Машпроект»	SE Zoria-Mashproekt	Вилучення
ДП «Завод імені Малешева»	SE Malyshev Plant	Калькування

ДП «Завод імені Малешева»	SE Malyshev Plant	Транслітерація
ЗАТ «Луганський патронний завод»	CJSC Luhansk Ammunition Factory	Калькування
ЗАТ «Луганський патронний завод»	CJSC Luhansk Ammunition Factory	Транслітерація
ВАТ «Точмаш»	OJSC Tochmash	Калькування
ВАТ «Точмаш»	OJSC Tochmash	Транслітерація
ГАХК «Топаз»	ГАНК Topaz	Транслітерація
НВО «Іскра»	KP Research/Production Corporation Iskra	Додавання
НВО «Іскра»	KP Research/Production Corporation Iskra	Транслітерація
ВАТ «Київський завод Радар»	OJSC Kyiv's Radar Factory	Калькування
ВАТ «Київський завод Радар»	OJSC Kyiv's Radar Factory	Транслітерація
ВАТ «НБК Київський завод автоматики ім. Петровського»	OJSC NPK Kyiv's Petrovsky Automation Equipment Factory	Транслітерація
ВАТ «НБК Київський завод автоматики ім. Петровського»	OJSC NPK Kyiv's Petrovsky Automation Equipment Factory	Калькування
POINTER	ПОЙНТЕР	Транскодування
CIA (Central Intelligence Agency)	ЦРУ Центральне управління розвідки	Дослівний
WIDE (Wide-angle Infinity Display Equipment)	Призначена для наземних тренажерів ширококутна система представлення візуальної інформації про повітряне середовище від ЕВМ	Описовий метод
NATO	НАТО	Транскодування
ATM (Alpha Team)	Команда Альфа	Транскрипція
CAD (Computer Aided Design)	САПР	Транслітерація і транскрипція
Tomahawk	Томагавк	Транскодування
Minuteman	Міжконтинентальна балістична установка	Описовий переклад
Kiowa	Вертоліт для розпізнавання чи підтримки військ	Описовий переклад

Bronko	Озброєний пулеметами воєнний літак	Описовий переклад
Apache	Воєнний гелікоптер	Описовий переклад
Chaparral	Протиповітряна артилерійська система на коротку дистанцію	Описовий переклад
Poseidon	Посейдон	Транскодування
Titan	Титан	Транскодування
Hercules	Геркулес	Транскодування
Phoenix	Фенікс	Транскодування
Orion	Оріон	Транскодування
Cobra	Кобра	Еквівалент
Condor	Кондор	Еквівалент
Falcon	Сокіл	Еквівалент
To buy it	Померти	Деметафоризація
To rif	звільняти	Генералізація
Bloody Mary	Кривава Мері	Калькування
To burn one's bridges	Спалити мости	Відповідник
High-voltage switch	Високовольтний вимикач	Калькування
Low-noise engine	Малогаласний двигун	Калькування
Direct current system	Система постійного току	Еквівалент
Control-surface cable	Трос керування	Еквівалент
Pressure oil gun	Шприци для подачі масла під тиском	Описовий переклад
High aluminium cement	Цемент з великим утриманням глинозему	Описовий переклад
Analogue computer	Рахунково-вирішальне обладнання непробивної дії	Описовий переклад
Battery charging motor generators	Генератори, підзаряджувальні батареї	Калькування
Berths	Ліжка	Нейтралізація
Messdeck	Їдільня	Нейтралізація
Control center	Центр управління	Калькування
Navigation bridge	Навігаційний міст	Калькування
Signal Bridge	Сигнальний міст	Калькування
Radar	Радар	Транскодування
Compartments	Приміщення всередині військового корабля	Транскодування
Bulkheads	Стіни	Генералізація
Bottleneck	Особа, яка шкодить оборонній здатності	Описовий переклад

	країни	
Buzzard	Військовий Повітряних сил армії	Описовий переклад
Deplane	Залишити літак	Описовий переклад
Jungleer	Спеціально підготовлений до битви в джунглях військовий	Описовий переклад
To bellyache	Нарікати	Деметафоризація
Ammo	Амуніція	Транскодування
Dog tags	Жетони	Деметафоризація
Sack time	Сон	Деметафоризація
Irregular warfare or IW	Нерегулярні бойові дії	Еквівалент
Irregular war	Іррегулярна війна	Транскодування
Irregular war	Ненормативна (позанормативна) війна	Еквівалент
SAM	Ракета земля-повітря	Еквівалент
VSI	Дуже серйозно поранений	Калькування
Essential for MEDEVAC	Потребує медичної евакуації	Калькування
General Officer	Генерал	Дослівний
General of the Army	Генерал армії	Дослівний
General	Генерал	Транслітерація
Lieutenant General	Генерал-лейтенант	Дослівний
Major General	Генерал-майор	Дослівний
Brigadier General	Бригадний генерал	Дослівний
Field Officer	Старший офіцер	Відповідник
Colonel	Полковник	Відповідник
Lieutenant Colonel	Підполковник	Відповідник
Major	Майор	Транслітерація
Company Officer	Молодший офіцер	Відповідник
Captain	Капітан	Транслітерація
First Lieutenant	Перший лейтенант	Дослівний
Second Lieutenant	Другий лейтенант	Дослівний
Warrant Officer	Уорент-офіцер	Транслітерація
Chief Warrant Officers, grade 4	Старший уонтер-офіцер 4 рангу	Дослівний+транслітерація
Chief Warrant Officers, grade 3	Старший уонтер-офіцер 3 рангу	Дослівний+транслітерація
Chief Warrant Officers, grade 2	Старший уонтер-офіцер 2 рангу	Дослівний+транслітерація
Chief Warrant Officers, grade 1	Старший уонтер-офіцер 1 рангу	Дослівний+транслітерація

Noncommissioned Officers	Сержанти	Еквівалент
Sergeant Major	Головний сержант	Дослівний
Master Sergeant	Майстер-сержант	Дослівний
First Sergeant	Перший сержант	Дослівний
Platoon Sergeant	Взводний сержант	Дослівний+відповідник
Sergeant 1 class	Перший сержант	Відповідник
Staff Sergeant	Штабсержант	Дослівний
Sergeant	Сержант	Транслітерація
Corporal	Капрал	Еквівалент
Specialist	Спеціаліст	Дослівний
Soldiers	Рядові	Еквівалентна заміна
Staff Officers	Генерали	Еквівалент
Marshal of the R.A.F	Маршал В.В.С.	Дослівний
Air Chief Marshal	Генерал-плковник/головний маршал авіації	Дослівний
Air Marshal	Генерал-лейтенант/маршал авіації	Аналогія+дослівний
Air Vice-Marshal	Генерал-майор/віце-маршал авіації	Аналогія+дослівний
Air Commodore	Бригадний генерал/комодор авіації	Аналогія+еквівалент
Field Officer	Старший офіцер	Відповідник
Group Captain	Полковник	Відповідник
Wing Commander	Підполковник	Аналогія
Squadron Leader	Майор	Аналогія
Junior Officer	Молодший офіцер	Дослівний
Flight Lieutenant	Капітан	Словниковий відповідник
Flying Officer	Старший лейтенант	Аналогія
Senior Aircraftman	Єфрейтор	Описовий переклад
Leading Aircraftman	Старший рядовий	Описовий переклад
Aircraftman	Рядовий	Відповідник
Flag Officer	Адмірал	Відповідник
Fleet Admiral	Адмірал флоту	Описовий переклад
Admiral	Адмірал	Транслітерація
Vice-Admiral	Віце-адмірал	Дослівний
Rear-Admiral	Контр-адмірал	Відповідник
Commodore	Комодор	Транслітерація
Officer	Офіцер	Транслітерація
Captain	Капітан	Транслітерація
Commander	Капітан 2 рангу	Дослівний переклад
Lieutenant-Commander	Капітан 3 рангу	Дослівний, транслітерація

	(лейтинант-командер)	
Lieutenant Junior Grade	Молодший лейтинант флоту	Дослівний
Ensign	Лейтинант	Еквівалентна заміна
Midshipmen	Гардемарини	Відповідник
Petty Officer	Старшина	Еквівалентна заміна
Master Chief Petty Officer	Майстер-головний старшина	Еквівалентна заміна
Senior Chief Petty Officer	Старший головний старшина	Еквівалентна заміна
Seaman	Матрос	Дослівний
Apprentice Seaman	Молодший матрос	Еквівалент
Seaman Recruit	Матрос-новобранець	Еквівалент
Private	Рядовий	Відповідник
Recruit	Новобранець	Відповідник
Field Marshal	Фельфмаршал	Транслітерація
Staff-Sergeant	Штаб-сержант	Дослівний
Lance Corporal	Єфрейтор/молодший капрал	Еквівалент+відповідник
General of the Air Force	Генерал ВПС	Дослівний
Technical Segreant	Технік-сержант	Дослівний переклад
Airman, 1 class	Рядовий 1 класу	Еквівалентна заміна
Airman, 2 class	Рядовий 2 класу	Еквівалентна заміна
Airman, 3 class	Рядовий 3 класу	Еквівалентна заміна
Airman, basic	Недосвічений рядовий	Еквівалентна заміна
NATO Air Defence Ground Environment	Північноатлантичний альянс	Транслітерування
MIJ (meaconing, intrusion, jemming and interference)	Перешкоди типу «Міджі»	Транскрибування
NAA (North Atlantic Assembly)	Північноатлантична асамблея	Калькування
NATO Appeals Board	Апеляційна комісія НАТО	Калькування
NATO Defence College	Оборонний коледж НАТО	Калькування
SHAPE (Supreme Hearquarters, Allied Powers, Europe)	Штаб верховного Головнокомандувача	Експлікація
AIDS (aircraft integrated data system)	Комплексна бортова система збирання і накопичення даних	Експлікація
NATO CLIP (NATO	Довгостроковий	Описовий

Commander's Long Term Infrastructure Plan)	інфраструктурний план Головнокомандувача Об'єднаних Збройних Сил НАТО	
AMS (Antiarmor Missile System)	ПТРК (Протитанковий ракетний комплекс)	Еквівалент
DR (dose rate)	Потужність дози опромінення	Додавання
CODAG (combined diesel and gas)	Рухома установка з комбінованою схемою електроживлення від дизельного генератора і газової турбіни	Додавання
LRA (long-range attack)	Удар по ворогу на дальніх підступах	Додавання
DISA (Defence Information Systems Agency)	Управління інформаційних систем (Міністерства оборони США)	Вилучення
DIA (Defence Intelligence Agency)	Управління розвідки (Міністерства оборони США)	Вилучення
DLA (Defence Logistics Agency)	Управління тилу (Міністерства оборони США)	Вилучення
AM (Amplitude modulation)	Амплітудна модуляція	Калькування
FDC (Fire Direction center)	Пункт управління вогнем	Калькування
BTC (Bridge Team Commander)	Командир переправочної групи	Модуляція
It consists of the Land Forces Command, Western and Southern Operational Commands, Territorial command North, Army Corps brigades, regiments, technical and logistical support units	Структурно СВ складаються з Командування, Західного та Південного оперативних командувань, Територіального управління «Північ», армійських корпусів, бригад, полків та частин матеріальнотехнічного	Калькування
HALO (High altitude, low opening)	Прижок з парашута на невеликій висоті	Експлікація

LBE (Loading-bearing equipment)	Розгрузочна система для перенесення обладнання	Експлікація
BDU (Battle dress uniform)	Бойова уніформа	Компресія
RAAMS (Remote antiarmor mine system)	Система дистанційного мінування протитанковими мінами	Декомпресія
Restrictive fire line	Рубіж безпечного відкриття вогню	Декомпресія
TOC (Tactical operation center)	Центр бойового управління	Калькування
United States Air Force	Военно-повітряні сили США	Калькування
Night Observation Devices	Прибори нічного бачення	Калькування
AG (assistant gunner)	Помічник навідника	Конкретизація
CLGP (cannon-launched guided projectile)	Керований артилерійський зброя	Генералізація
FTX (Field training exercise)	Польова вправа	Калькування
EEL (Essential elements of information)	Необхідна розвідувальна операція	Модуляція
CCP (communication check point)	Контрольний пункт виходу на зв'язок	Декомпресія
CLS (combat life saver)	Рятувальник	Компресія
CASEVAC (casualty evacuation)	Евакуація поранених	Калькування
OPORD (Operation order)	Бойовий наказ	Калькування
WARNO (warning order)	Попередній наказ	Модуляція
SHELREP (Shelling report)	Рапорт про артилерійський обстріл	Декомпресія
FRAGO (Fragmentary order)	Частковий бойовий наказ	Декомпресія
SITTEMP (situational template)	Еталонна система оптимальних дій для конкретного варіанту подій	Декомпресія
XO (executive officer)	Начальник штабу	Модуляція
Airmen	люди, які мають ставлення до авіації	Описовий метод перекладу
Combat forces need accurate and timely intelligence about enemy forces, terrain, and weather	Бойові війська потребують точну і своєчасну інформацію про супротивника, місцевість і погодні умови	Калькування

Rear Admiral	Контр-адмірал	Відповідник
<i>hold strategic points</i>	Утримувати позиції	Модуляція
<i>to block hostile forces</i>	Перекрити рух ворогу	Модуляція
<i>the target is not detected</i>	Ціль не виявлено	Калькування
Illumination rounds are used to reveal the location of hostile forces hidden by the darkness	<i>Освітлювальні снаряди використовуються для виявлення ворожих військ в темряві</i>	Вилучення
<i>Opaque decision-making mechanism appear to ignore the legitimate interests of international neighbors and partners</i>	<i>Непрозорий механізм прийняття рішень викликає претензії до України з боку міжнародних партнерів стосовно ігнорування їх легітимних інтересів</i>	Вилучення
<i>However, unpredictable problems are generally unveiled by simulation. They can be discovered only by experimental tests</i>	<i>Утім, проблеми, які неможливо було передбачити, за-звичай розв'язуються методом імітації, лише у процесі експериментальних тестів</i>	об'єднання
field hospital	Польовий госпіталь	Еквівалент
chief of staff	Начальник штабу	Еквівалент
headquarters and headquarters company	Штаб і штабна рота	Еквівалент
classified information	Таємні свідчення	Еквівалент
up-hill struggle	Важкий бій	Еквівалент
see-saw, ding-dong, tug of war	Бої зі змінною успішністю	Описовий переклад
silent service	Підводний флот	Описовий переклад
high-velocity aircraft rocket	надшвидкісна бомбардувальна ракета	Відповідник
a 300 WinMag	«Вінчестер Магнум» (калібру 300 – ред. «Люфа»)	Декомпресія
Helis	Вертоліт	Декомпресія
Western and Southern Operational Commands	Західне та південне оперативне командування	Відповідник
Territorial command North	Територіальне управління Північ	Відповідник

Army Corps brigades	Армійські корпуси	Відповідник
The critical situations in the security and defence sector	Критичний стан обороноздатності	Генералізація
security and defence sector	Сектор безпеки та оборони	Дослівний переклад
NATO Headquarter (NATO HQ)	Штабквартира НАТО	Відповідник
NATO Committee for Standartisation	Комітет НАТО у справах стандартизації	Транскодування
NATO Security Committee	Комітет безпеки НАТО	Калькування
Midshipman 1 st (2nd, 3rd, 4th) class	гардемарини 1-го (2, 3, 4-го) класу	Відповідник+дослівний
Petty Officers	Старшина	еквівалентна заміна
Master Chief Petty Officer	майстер-головний старшина	еквівалентна заміна +дослівний
Senior Chief Petty Officer	старший головний старшина	еквівалентна заміна + дослівний
Chief Petty Officer	головний старшина	еквівалентна заміна + дослівний
Petty Officer 1 st (2nd, 3rd) class	старшина 1-ої (2, 3-ої) статі	еквівалентна заміна
Seaman recruit (SR)	Матрос-новобранець	Еквівалент
Seaman Apprentice(SA)	Молодший матрос	Еквівалент
Petty Officer Second Class (PO2)	Старшина 2 класу	Дослівний
Petty Officer First Class (PO1)	Старшина 1 класу	Дослівний
Chief Petty Officer (CPO)	Головний старшина	Еквівалент+дослівний
Senior Chief Petty	Старший головний старшина	Еквівалент+дослівний
Officer (SCPO)	Майстер-сержант	Еквівалент
Master Chief Petty Officer (MCPO)	майстер-головний старшина	Дослівний
Master Chief Petty Officer of the Navy	Головний майстер-сержант воєнно-повітряних сил	Дослівний
W-1 Warrant Officer (WO)	Уорент-офіцер 1 рангу	Транслітерація
W-2 Chief Warrant Officer (CWO2)	Уорент-офіцер 2 рангу	Транслітерація
W-3 Chief Warrant Officer (CWO3)	Уорент-офіцер 3 рангу	Транслітерація
W-4 Chief Warrant Officer	Уорент-офіцер 4 рангу	Транслітерація

(CWO4)		
Ensign (Ens)	Лейтинант	Відповідник
Lieutenant Junior Grade (NLt)	Молодший лейтинант флоту	Дослівний
Navy Lieutenant (NLt)	Капітан	Еквівалент
Lieutenant Commander (LtComd)	Майор	Еквівалент
Commander (Comd)	Командир	Транскодування
Captain (Capt)	Полковник	Еквівалент
Seaman (Smn)	Матрос	Еквівалент
Petty Officer Third Class (PO3)	Капрал	Еквівалент
COMMO Commodore	Комодор	Транслітерація
Coast Guard	Берегова охорона	Калькування
GA General of the Army	Генерал армії	Дослівний
GAF General of the Army Force	Генерал ВПС	Еквівалент
General Staff	Загальний штаб	Калькування
FA Field Artillery	Польова артилерія	Калькування
MC Marine Corps	Корпус морської піхоти	Еквівалент+дослівний
MPC Military Police Corps	Корпус військової поліції	Еквівалент+дослівний
PACAF Pacific Air Force	ВПС США в зоні Тихого океану	Калькування
MI Military Intelligence	Військова розвідка	Дослівний+еквівалент
Uniform	форма, обмундирування	Еквівалент
Officer of the day	Черговий офіцер	Відповідник
Utility uniform	допоміжна форма одягу	Калькування
Maternity uniform	Форма одягу для вагітних	Описовий переклад
Hospital duty uniform	Форма одягу для медпрацівників	Описовий переклад
Shoulder loop	м'який вшивний погон	Відповідник
Pistol	Пістолет	Транскодування
Rifle	гвинтівка	Еквівалент
Grenade launcher	гранатомет	Еквівалент
Mortar	Міномет	Еквівалент
Flame weapon	Вогнемет	Еквівалент
Machine gun	Кулемет	Еквівалент
Unguided rocket	Некерована ракета	Калькування
Light machine gun	Ручний кулемет	Еквівалент